

Östra Nylands omfattande regionala välfärdsberättelse och årsrapport 2024

Itä UUSIMAA
Östra NYLAND

Hyvinvointialue
Välfärdsområde

Innehållsförteckning

Inledning

Främjande av hälsa och välfärd

Välfärdens delområden (Stiglitz-modellen)

Olika nivåer för främjande av hälsa och välfärd

Arbete för främjande av hälsa och välfärd (Hyte) på ett mer verkningsfullt sätt tillsammans

Välfärdsområdets Hyte-strukturer

Hyte-förhandlingar

Hyte-koefficienten – drivfjäder för Hyte-arbetet

Delaktighet stärker hälsa och välfärd

Främjande av hälsa och välfärd med hjälp av kommunikation

Trygghetskänsla ökar hälsa och välfärd

Befolkning

Barn, unga och familjer

Personer i arbetsför ålder

Äldre

Avslutningsvis

”Välfrädsområdet ska följa invånarnas levnadsförhållanden, hälsa och välfärd och de faktorer som påverkar dessa i varje område och inom varje befolkningsgrupp. Välfrädsområdesfullmäktige i välfrädsområdet ska årligen lämnas en rapport om invånarnas hälsa och välfärd, de faktorer som påverkar dessa och de åtgärder som har vidtagits. Dessutom ska det i välfrädsområdet en gång per fullmäktigeperiod utarbetas en regional välfärdsberättelse och välfärdsplan för fullmäktige om de frågor som nämns ovan.”

Lagen om ordnande av social- och hälsovård 7 § (612/2021)

Inledning

Östra Nylands regionala välfärdsberättelse fungerar som ett strategiskt dokument som sammanför främjandet av hälsa och välfärd (Hyte) inom välfärdsområdet. Där beskrivs strukturerna för främjandet av hälsan och välfärden i området samt samarbetet och lägesbilden för invånarnas hälsa och välfärd i området enligt åldersgrupp. Denna omfattande regionala välfärdsberättelse omfattar även årsrapporten 2024, där man beskriver de åtgärder som vidtagits under rapporteringsperioden för att främja invånarnas hälsa och välfärd.

Välfärdsberättelsen är ett redskap för ledning genom information, i vilken man på ett omfattande sätt beskriver Östra Nylands invånares hälsa och välfärd. Som informationskällor har använts information som välfärdsområdet följer, nationella informationskällor, rapporter, undersökningar och redogörelser. I fortsättningen utvecklas ledningen genom information i välfärdsområdet så att det utöver de indikatorer som uppdateras årligen är möjligt att följa upp välfärdsdata i realtid på en noggrannare nivå än tidigare. Arbetet för främjande av hälsa och välfärd styrs också av lagar samt nationella program och åtgärdsplaner.

Dessutom har information om invånarnas hälsotillstånd och välfärd begärts av välfärdsområdets arbetstagare med hjälp av en enkät om fenomeninformation i oktober–december 2024. Enkäten om missbrukssituationen som riktades till invånarna i slutet av 2024 producerade information om missbrukssituationen i området. Information om orsakerna till glädje och oro för invånarnas hälsa och välfärd kom fram vid de kommunspecifika och regionala samarbetsförhandlingar om välfärd, hälsa och säkerhet som fördes 2024.

Östra Nylands regionala välfärdsberättelse kompletteras senare med en regional välfärdsplan (2026–2029), där man utifrån den regionala välfärdsberättelsen beskriver de regionala målen för främjande av hälsa och välfärd, planerade åtgärder för främjande av hälsa och välfärd samt samarbetet med kommunerna, HUS-sammanslutningen och andra intressentgrupper.

I den regionala välfärdsberättelsen jämförs regionens situation med det nationella genomsnittet och vid behov jämförs regionens situation även med andra välfärdsområden i Nyland. Det har även ansetts nödvändigt att granska skillnaderna mellan kommunerna, även om kommunerna utarbetar sina egna kommunspecifika välfärdsberättelser. Den kommunspecifika och regionala välfärdsberättelsen är dokument som kompletterar varandra. Det regionala arbetet stöder kommunernas arbete genom att lyfta fram regionalt viktiga helheter för främjande av hälsa och välfärd. Den kommunspecifika informationen fördjupar i sin tur den regionala välfärdsberättelsens lägesbild.

Den regionala välfärdsberättelsen kan utnyttjas av såväl välfärdsområdesfullmäktige som yrkeskunniga som arbetar för att främja hälsa och välfärd, chefer som leder arbetet, påverkansorgan som stöder verksamheten med sin sakkunskap, organisationer som arbetar för att främja hälsa och välfärd, företag och andra intressentgrupper samt naturligtvis invånarna i området. Förhoppningsvis hittar så många som möjligt denna publikation och kan utnyttja den för att främja sitt eget eller andras hälsa och välfärd.

Främjande av välfärd och hälsa

Enligt Institutet för hälsa och välfärds (THL) definition är främjande av hälsa och välfärd verksamhet som stöder människors möjligheter till välfärd, hälsa, delaktighet samt upprätthållande och förbättrande av arbets- och funktionsförmåga. Möjligheter skapas genom att säkerställa omständigheter som stöder välfärd och hälsosamma val.

Välfärd är ett mångdimensionellt fenomen som har samband med människor, samhället och olika miljöer. Enligt modellen som Stiglitz-kommissionen (Stiglitz & al. 2009) utarbetat (bild 1) består begreppet välfärd av åtta grunddimensioner:

- trygghetskänsla
- rösten hörd i samhället
- hälsa
- sociala förbindelser och relationer
- materiell levnadsstandard
- utbildning
- miljö
- personlig verksamhet och personligt arbete.

Med återspeglning av Stiglitz-modellen är främjandet av välfärd, hälsa och säkerhet en omfattande, mångsidig och förvaltningsövergripande verksamhet som riktar sig till hela livsmiljön, befolkningen, sammanslutningar och individer. Främjande arbete utförs på lednings- och samordningsnivåer, samarbetsnivåer och kontaktytor samt på service- och praxisnivå. För ett effektivt främjande av välfärden krävs samarbete mellan alla aktörer.

I och med välfärdsområdesreformen fastställs ansvarsområdena och uppgifterna för främjande av hälsa, välfärd och säkerhet på ett nytt sätt. Det primära ansvaret för att främja hälsa och välfärd ligger hos kommunerna till den del uppgiften anknyter till kommunens övriga lagstadgade uppgifter. Välfärdsområdena å sin sida har det primära ansvaret för främjandet av hälsa och välfärd till den del denna uppgift anknyter till välfärdsområdets lagstadgade uppgifter, det vill säga ordnandet av social- och hälsovård (SOTE) samt tjänsterna i räddningsverket (PELA). Välfärdsområdenas uppgift är att stödja kommunerna med sin sakkunskap.

I Östra Nylands välfärdsområde är främjandet av välfärd, hälsa och trygghet en del av vars och ens arbete. Främjandet av hälsa och välfärd beaktas bland annat i klient- och patientmöten, servicebeskrivningar, verksamhetsplaner och beslutsfattande.

Välfärdens delområden (Stiglitz-modellen)

HÄLSA

- Livsstilsrådgivning och främjande av hälsofärdigheter
- Främjande av arbets- och funktionsförmåga
- Förebyggande av rusmedelsskador och beroenden
- Främjande av idrottstjänster och motion
- Främjande av egenvård
- Förebyggande av smittsamma sjukdomar
- Främjande av hälsosam kost
- Främjande av psykisk hälsa och färdigheter inom psykisk hälsa

SOCIALA FÖRBINDELSER OCH RELATIONER

- Stödjande av sociala relationer
- Förebyggande av trakasserier och diskriminering vid mobbing
- Stödjande av parförhållande
- Stödjande av integration
- Stödjande av familj och föräldraskap
- Förebyggande av radikalism och extremism

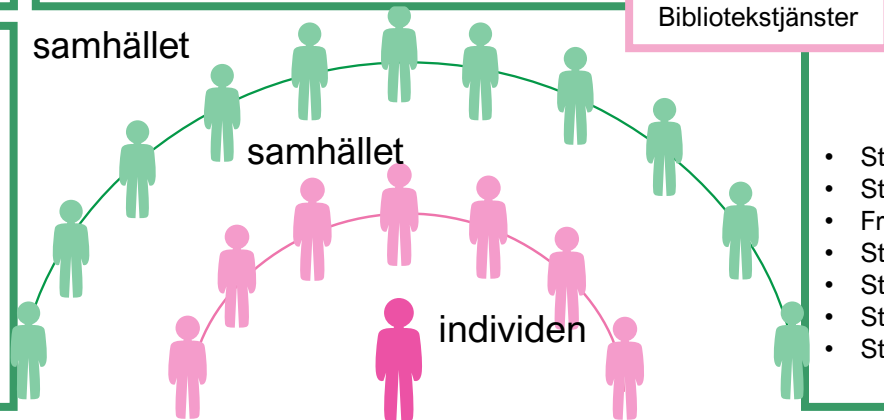
PERSONLIG VERKSAMHET OCH ARBETE

- Stöd för välbefinnandet och orken i arbetet
- Hobbyverksamhet
- Främjande av den biologiska mångfalden i arbetslivet
- Frivilligverksamhet
- Stöd för sysselsättning och arbetsförmåga
- Stöd för kulturvälfärd och kulturell hobbyverksamhet

RÖSTEN HÖRD I SAMHÄLLET

- Demokratiskt påverkande och främjande av demokratikunskaper
- Föreningsverksamhet
- Medborgaraktivism
- Främjande av delaktighet
- Journalistisk och sociala medier

samhället

UTBILDNING

- Stödjande av småbarnspedagogiken
- Stödjande av yrkesutbildningen
- Främjande av digital kompetens och medieläskunnighet
- Stödjande av skolgångsförmågan
- Stödjande av lärande i arbetet
- Stödjande av studerandeförmågan
- Stödjande av livslångt lärande

TRYGGHETSKÄNSLA

- Förebyggande av olycksfall och olyckor
- Främjande av säkerheten i boendemiljön
- Främjande av trafiksäkerhet och säkerheten inom rörlighet
- Förebyggande av våld och brott
- Stödjande av medling i brott och tvister samt stöd för brottsoffer
- Förebyggande av människohandel
- Frivilligt försvar, frivilliga brandkårer
- Digital säkerhet

MATERIELL LEVNADSSTANDARD

- Förebyggande av skuldproblem och skuldrådgivning
- Vålgörenhet
- Främjande av ekonomihantering
- Bidrag
- Mathjälp

MILJÖ

- Närmotions- och lekplatser
- Främjande av tillgänglig miljö
- Förebyggande av hälsorisker i boende och miljö
- Främjande av hållbar utveckling
- Främjande av estetisk miljö
- Stödjande av boende
- Möjliggörande av att röra sig i den närliggande naturen
- Lokaler som stödjer möten och olika aktiviteter

Olika nivåer för främjandet av hälsa och välfärd

Främjande

Förebyggande

Korri-
gerande

Bild 2. Olika nivåer för främjande av hälsa och välfärd (THL)

Främjandet av hälsa och välfärd inom Östra Nylands välfärdsområde görs i olika skeden och på olika nivåer:

Förebyggande och tidigt stöd: att identifiera, föra på tal och tidigt stödja hälsorisker före riskerna och hälsoproblemen utvecklas till allvarigare problem.

Uppmuntran till egenvård: skötsel av den egna hälsan och vård av sjukdom sköts självständigt eller under ledning av en yrkesutbildad person med beaktande av vårdbehovet och motivationen till förändringar samt individuella resurser. Egenvård är beslut och handlingar som gäller kost, motion, rökning och dylika levnadsvanor. I den ingår även läkemedelsbehandling av sjukdomar och uppföljning av hälsotillståndet på egen hand.

Hyte-kommunikation och ledning genom information: Produktion av Hyte-information till stöd för beslutsfattande, förhandsbedömning av beslutens konsekvenser, information till invånarna om välfärdsområdets, kommunernas och organisationernas verksamhet, styrning och rådgivning för invånarna, ökad kännedom av Hyte-teman bland målgrupperna.

Hyte-samarbete: samarbete mellan välfärdsområdet, kommunerna, organisationerna och andra aktörer är centralt för att främja invånarnas välfärd.

Stöd för organisationer: välfärdsområdet stöder organisationerna ekonomiskt samt genom att stödja kommunikationen och intensifiera samarbetet mellan dem.

”I främjandet av hälsa och välfärd ska välfärdsområdet samarbeta med kommunerna i sitt område och bistå dem med sin sakkunskap. Dessutom ska välfärdsområdet i främjandet av hälsa och välfärd samarbeta med andra offentliga aktörer, privata företag och allmännyttiga samfund som i välfärdsområdets område utför hälso- och välfärdsfrämjande arbete. Det ska även främja goda verksamhetsförutsättningar och påverkningsmöjligheter för de organisationer som utför hälso- och välfärdsfrämjande arbete. – Nylands välfärdsområden ska även i övrigt i främjandet av hälsa och välfärd samarbeta med HUS-sammanslutningen och bistå den med sin sakkunskap.”

Lagen om ordnande av social- och hälsovård 7 § (612/2021)

Hyte-arbete på ett mer verkningsfullt sätt tillsammans

Det strategiska samarbetsavtalet styr samarbetet mellan kommunerna och välfärdsområdet. Avtalet godkändes av Östra Nylands välfärdsområdes välfärdsområdesfullmäktige 14.11.2023.

Ansvarspersonerna för främjande av hälsa och välfärd i kommunerna och välfärdsområdena bildar ett Hyte-koordinationsnätverk på operativ nivå för det strategiska avtalet. Enligt avtalet fungerar nätverket som ett regionalt samarbetsnätverk för främjande av hälsa och välfärd, vars uppgift är att tematiskt samla information, utbyta information och föra information till sina egna organisationer. Till det strategiska samarbetsavtalet hör också ett regionalt nätverk för förebyggande missbruksarbete som informerar om rusmedelsrisker, påverkar attityderna mot och minskar rusmedelsanvändning. Nätverket stöder kommunerna i planeringen och genomförandet av förebyggande missbruksarbete.

Nylands välfärdsområden och Helsingfors stad ansvarar för samordningen av hälsa, välfärd och trygghet på Nylandsnivå och samarbetar tätt med sammanslutningen för social- och hälsovård mellan Helsingfors stad och andra välfärdsområden i Nylands landskap (HUS). Nylands välfärdsområden, Helsingfors stad och HUS-sammanslutningen förverkligar gemensamt överenskomna mål i sin verksamhet och samarbetar sinsemellan och med kommunerna. HUS primärvårdsenhet är ansvarig för främjandet av hälsa och välfärd inom HUS-sammanslutningen. Den HUS-organiseringensavtalsenliga Hyte-gruppen ansvarar för den övergripande samordningen av Hyte-arbetet. I gruppen medverkar Helsingfors stad, Nylands välfärdsområden och HUS-sammanslutningen. (HUS-organiseringensavtalet 2023.)

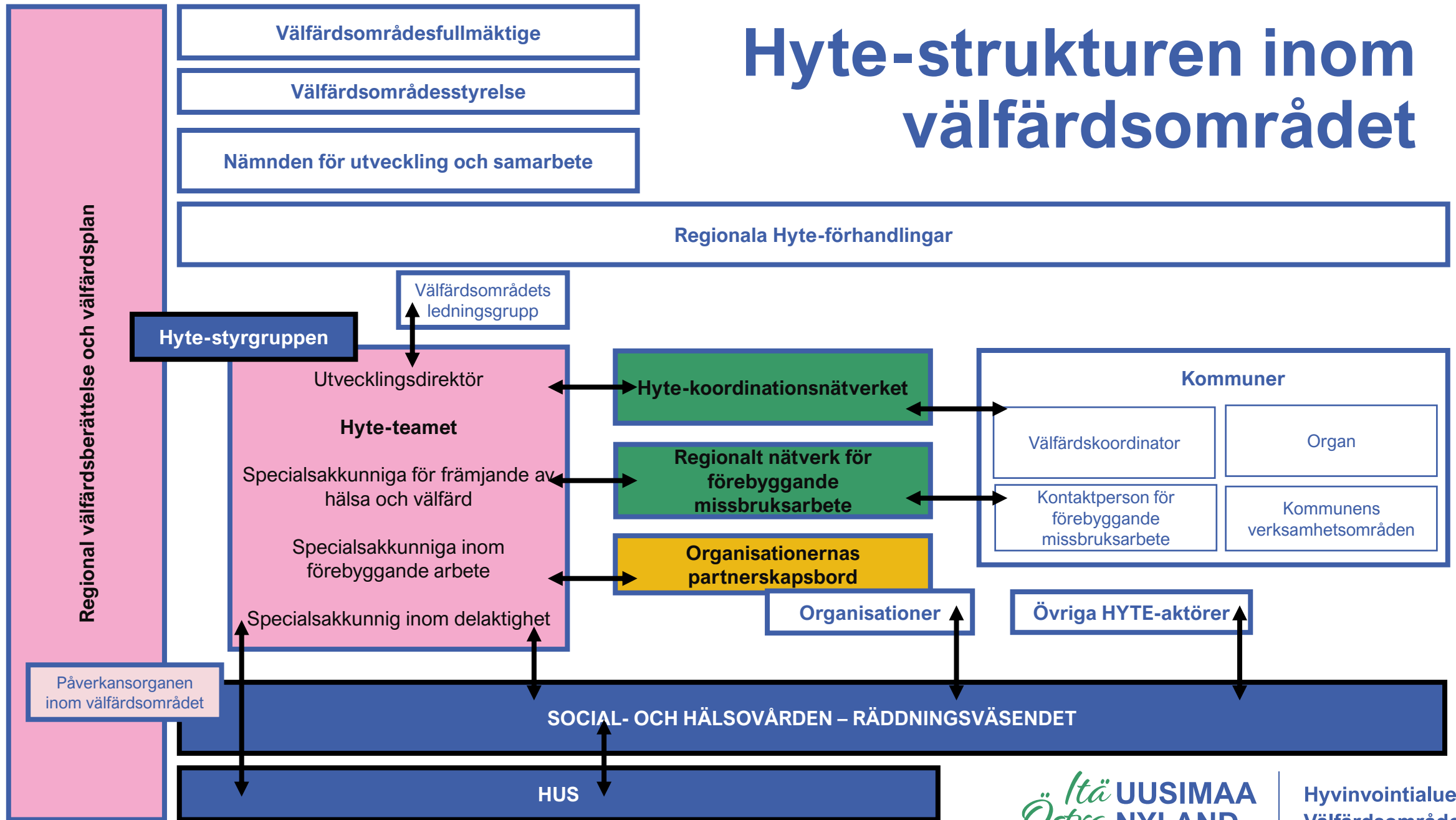
Utöver Hyte-gruppen på Nylandsnivå träffas Östra Nylands välfärdsområdes Hyte-team och HUS primärvårdsenhet cirka 5 gånger om året. Företrädare för HUS-sammanslutningen inbjuds att delta i de gemensamma årliga Hyte-förhandlingarna och delaktiggörs i beredningen av den regionala välfärdsberättelsen och välfärdsplanen. HUS primärvårdsenhet ger ett viktigt perspektiv vid skapandet av Östra Nylands regionala lägesbild för hälsa och välfärd.

Samarbetet med tredje sektorn är en viktig del av välfärdsområdets strategi för att främja invånarnas hälsa och välfärd. Strukturer för organisationssamarbetet i vår region omfattas bland annat av organisationernas partnerskapsbord, som är en representativ arbetsgrupp för Östra Nylands välfärdsområde och organisationerna i regionen. Målet är att främja samarbetet och informationsgången mellan välfärdsområdet och organisationerna.

Aktörerna inom tredje sektorn i Kompanjonskapshuset Medvind ordnar verksamhet som stöder välbefinnandet, i de lokaler som välfärdsområdet erbjuder. Tjänsterna och verksamheten inom Medvind är avgiftsfria och de baserar sig på verksamhetsmodellen De fyra vindarna.

Välfärdsområdet stöder årligen social- och hälsovårdsorganisationernas verksamhet med organisationsbidrag. Bidrag beviljas organisationer vars verksamhet riktar sig till invånarna i vårt område och vars verksamhet främjar social- och hälsovården eller hälsan, välfärden och säkerheten.

Hyte-strukturen inom vårdförbundet

HYTE-förhandlingar

Välfrädsområdet ska minst en gång om året förhandla med kommunerna i sitt område och med övriga aktörer som inom välfädsområdets område utför hälso- och välfädsfrämjande arbete om målen, åtgärder, samarbetet och uppföljningen i fråga om främjandet av hälsa och välfärd (Lag om ordnande av social- och hälsovård (612/2021)).

Östra Nylands välfädsområde förde under våren 2024 Hyte-förhandlingar först kommunvis med de sju kommunerna i området (Askola, Lappträsk, Lovisa, Mörskom, Borgå, Pukkila och Sibbo). Syftet med mötena var att höra kommunernas behov av och förväntningar på Hyte-samarbetet. Kommunspecifika möten önskades för att varje kommun skulle få möjlighet att bli hörd i en ny situation där Hyte-arbetet utförs i olika organisationer och välfädsområdet fungerar som regional aktör.

3.10.2024 ordnades Östra Nylands första regionala Hyte-förhandlingar. I mötet deltog 55 personer. Förhandlingarna fördes mellan representanterna för Östra Nylands välfädsområde, kommunerna, HUS och organisationerna i området. Som slutsats av Hyte-förhandlingarna främjas invånarnas hälsa, välfärd och säkerhet i det regionala Hyte-arbetet i Östra Nyland och levnadsförhållandena förbättras i samarbete med olika aktörer i området via ledning genom information. Psykisk hälsa och orörlighet bekräftades som regionala teman som ska främjas tillsammans år 2025.

Regionala Hyte-teman:

Psykiskt välbefinnande

Orörlighet

Hyte-koefficienten – drivfjäder för Hyte-arbetet

Hyte-koefficienten syftar till att sporra välfärdsområdena till att säkerställa ändamålsenligt förebyggande arbete inom social- och hälsovårdstjänsterna. Det förebyggande och främjande arbetet inom social- och hälsovården är ytterst viktigt för att man ska kunna dämpa kostnadsökningen inom social- och hälsovården samt upprätthålla och främja befolkningens hälsa, välbefinnande och funktionsförmåga (THL, 2024).

På basis av Hyte-koefficienten utdelas 0,977 procent av välfärdsområdenas finansiering (THL, 2024). Hyte-koefficienten består av process- och resultatindikatorer. Från och med 2026 bestäms storleken på finansieringen enligt hur välfärdsområdet klarar sig i process- och resultatindikatorerna (bild 4) i förhållande till andra välfärdsområden. Åren 2023–2025 är den kalkylmässiga finansieringen enligt Hyte-kriteriet 4 177 079 € (42 €/invånare) i Östra Nylands välfärdsområde. Om Hyte-koefficienterna hade beaktats redan 2023, skulle Östra Nylands välfärdsområde enligt kalkylerna ha fått finansiering endast till ett belopp av 2 700 060 €.

År 2023 var Hyte-koefficienten för Östra Nylands välfärdsområde 29 (Sotkanet) och enligt THL:s uppföljning för 2024 är värdet 25 (THL, 15.10.2024). Medelvärdet av processindikatorerna är 3 (2023) och resultatindikatorerna 47 (2023). I ljuset av denna information är det skäl att särskilt fokusera på processindikatorerna och säkerställa att de uppgifter som samlas in i dem på ett tillförlitligt sätt beskriver situationen för Hyte-arbetet i Östra Nyland.

Processerna ska regionalt vara enhetliga och den strukturella registreringen av utfört arbete har beaktats i processerna. När det gäller resultatindikatorerna är det väsentligt att få de interna Hyte-strukturerna i skick och skapa smidiga kontaktytor med HUS, kommunerna, organisationerna och andra Hyte-aktörer.

Under 2024 har man ökat kunskapen om Hyte-koefficienten inom Östra Nylands välfärdsområde. I synnerhet i fråga om processindikatorer har registreringen setts över och anvisningarna förenhetligats. De åtgärds-koder som påverkar Hyte-koefficienten har lagts till som en del av serviceprocesserna. Den strukturella registreringen har förenhetligats och överföringen av uppgifter från systemen till registren har säkerställts. Läget i fråga om registreringen av de koder som påverkar Hyte-koefficienten följs aktivt samt behovet av utbildning och preciserande anvisningar bedöms.

Målet är att höja Hyte-koefficienten och storleken på den fortsatta finansieringen. Hyte-koefficienten synliggör Hyte-arbetet och möjliggör uppföljning av effekterna av åtgärderna för främjande av hälsa och välfärd.

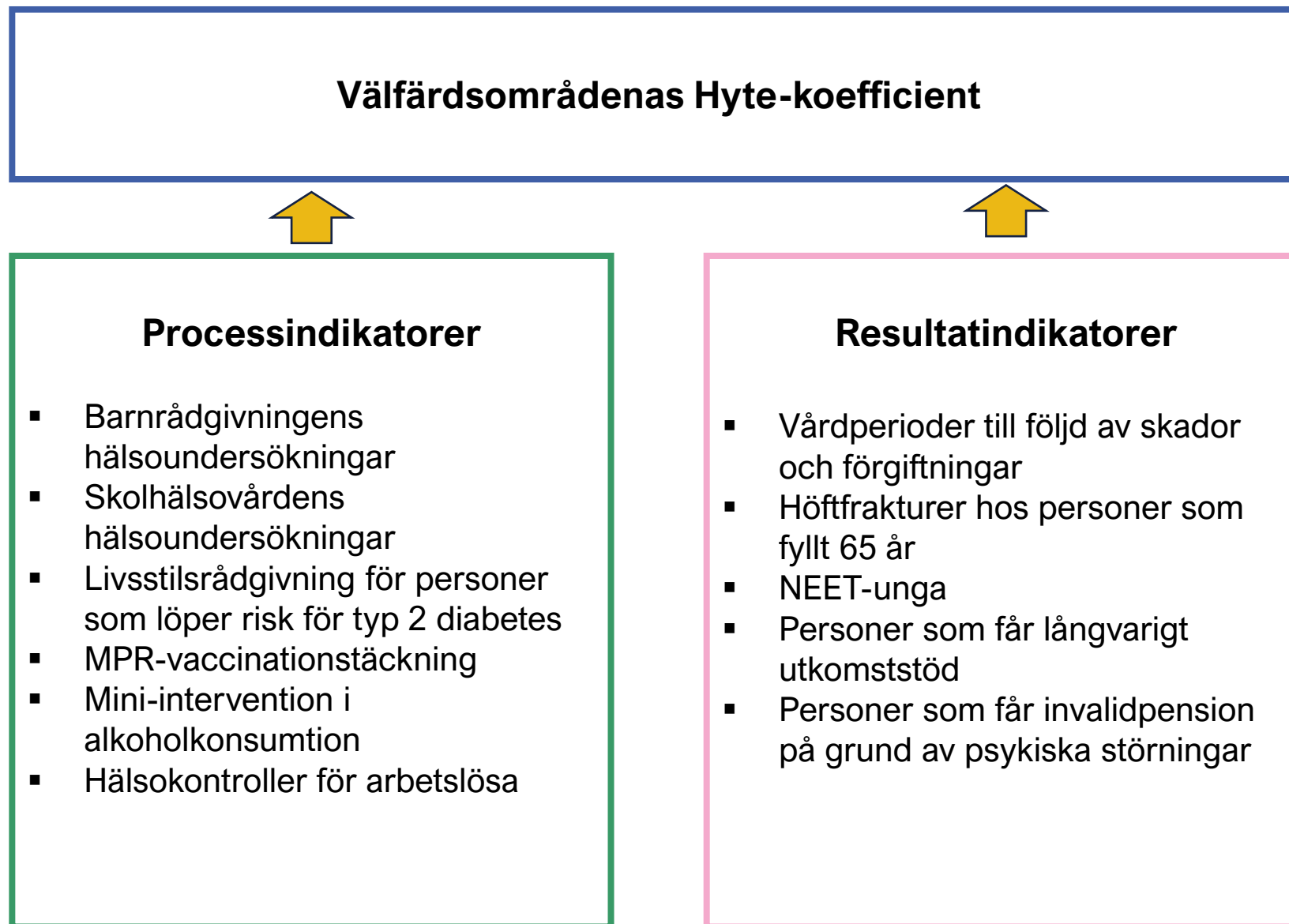

Bild 4. Välfärdsområdets koefficient för främjande av hälsa och välfärd (THL)

Delaktighet stärker hälsa och välfärd

Delaktighet är ett av Östra Nylands välfärdsområdes fem värderingar.

Delaktighet omfattar bland annat känslan av att höra till ett samhälle eller en gemenskap, rätten att få information, möjligheten att uttrycka sin åsikt och påverka samt möjligheten att bli hörd.

Beaktandet av delaktighet har en viktig roll även i främjandet av hälsa och välfärd och det ska vara en del av verksamhetens strukturer och praxis. Praxis för delaktighet beskrivs närmare i det regionala programmet för delaktighet, som blir färdigt 2025.

Genom kommunikation och information samt olika evenemang kan man stärka invånarnas delaktighet och även möjliggöra samlingen av invånarnas synpunkter.

Bland annat responsen via webbplatsen, regionala påverkansorgan (ungdomsfullmäktige samt rådet för personer med funktionsnedsättning och äldre rådet) samt organisationernas partnerskapsbord är kanaler för påverkan och interaktion inom välfärdsområdet.

Erfarenhetsexperter utnyttjas både i kundarbetet och serviceplaneringen.

Organisationsbidragen som beviljas årligen gör det möjligt att genomföra frivilligverksamheten i vårt område.

I början av år 2025 tar man i välfärdsområdet i bruk den digitala serviceplattformen Tarmoa, som samlar ihop sektorsövergripande tjänster som främjar välfärden så att både invånare och yrkeskunniga kan hitta dem. På plattformen kommer tjänster inom välfärdsområdet, kommunerna och den tredje sektorn att finnas centraliserat, på samma sätt som i webbtjänsten Omaperhe som redan tagits i bruk, vilka främjar familjers välfärd och gör det lättare att hitta tjänster i området.

Främjande av hälsa och välfärd med hjälp av kommunikation

Välfärdsområdet och dess kommunikation finns till för människorna. Ett viktigt mål för kommunikationen är att stödja produktionen av kundorienterad, jämlik och regionalt täckande trygghet och välfärd inom välfärdsområdet.

Kommunikationsprinciperna och genomförandet av dem baserar sig på välfärdsområdets värderingar, som är jämlikhet, människonärhet, delaktighet, mod och ansvarsfullhet. Därtill ska kommunikationen vara tillförlitlig, opartisk och lätt att förstå.

Kommunikationen har en viktig roll i främjandet av hälsa och välfärd. Hyte-kommunikationen producerar information till stöd för beslutsfattandet, effektiviserar handledningen och rådgivningen för invånarna och stärker samarbetet med intressentgrupperna. Hyte-kommunikationsplanen beaktar i sina målsättningar och kommunikationskanaler kommunikationen med såväl interna som externa målgrupper.

Kanalerna för Hyte-kommunikation omfattas av bland annat välfärdsområdets webbplats, sociala mediekonton, YouTube-kanalen och den för arbetstagarna allokerade Polku (intranätet). Ytterligare skrivs pressmeddelanden, produceras innehåll i välfärdsområdets invånartidskrift samt nyhetsbrev och det kommuniceras på välfärdsområdets egna infotavlor om Hyte-temana.

Effektiv kommunikation görs tillsammans med andra aktörer. Hyte-kommunikationen har genomförts tillsammans med Nylands välfärdsområden och kommunikationssamarbetet har valts till utvecklingsobjekt på Nylandsnivå. Kommunikationssamarbetet med kommunerna i Östra Nyland har även inletts, i synnerhet i fråga om teman inom förebyggande missbruksarbete. Organisationerna och företagen möts och når välfärdsområdenas invånare, varvid kommunikationsplanen även omfattar ett systematiskt utnyttjande av detta kommunikationssamarbete.

Målsättningarna för Hyte-kommunikationen är:

- Kommunera öppet om temana för främjande av hälsa och välfärd för Östra Nylands invånare och yrkeskunniga i den mån de anknyter till välfärdsområdets organiseringsansvar.
- Öka delaktighet och likabehandling.
- Främja invånarnas hälsofärdigheter.
- Öka medvetenheten och förtroendet för förebyggande tjänster och verksamhet i välfärdsområdet.
- Öka yrkeskunnigas förståelse för invånarnas välmående.
- Öka de yrkeskunnigas förståelse för Hyte-arbetet.
- Stärka de yrkeskunnigas kompetens om metoder som främjar hälsa och välfärd.

Trygghetskänslan ökar hälsa och välfärd

Alla medborgare ska ha en trygg miljö oberoende av deras socioekonomiska bakgrund. Olyckor, marginalisering och våld kan förebyggas genom att främja hälsan, välfärden och säkerheten. Människornas fysiska, psykiska och sociala hälsa, välfärd och livskvalitet stärks när säkerheten förbättras.

Välfärdsområdets social- och hälsovård samt räddningsverk och kommunerna i området har en central roll i främjandet av säkerheten. Statsrådet har utfärdat riktlinjer för att förbättra säkerheten och välbefinnandet. Som en av anvisningarna fungerar bland annat programmet Säkerhet från barndom till ålderdom: Programmet för förebyggande av olycksfall i hemmet och på fritiden (2021–2030). Olika nationella rekommendationer och åtgärdsplaner styr hur man kan främja förebyggandet av olycksfall och våld, förbättra säkerheten och minska kostnaderna samt stödja ett tryggt liv för medborgare i olika åldrar. (THL, 2023.)

Räddningsväsendet i välfärdsområdet främjar invånarnas och organisationernas säkerhet och trygghetskänsla regionalt och lokalt genom serviceproduktionen inom ansvarsområdena för räddningsverksamheten, riskhanteringen och akutsjukvården. När det gäller främjande av säkerhet är särskilt förebyggandet av olyckor ett centralt tema i serviceproduktionen inom räddningsverkets ansvarsområde för riskhantering.

Säkerheten i invånarnas vardag och hem inom området främjas genom tjänster för förebyggande av olyckor i synnerhet genom brandriskverksamhet och självutvärderingsmetoden för brandsäkerhet samt genom andra olika slags säkerhetskommunikations-, utbildnings- och rådgivningstjänster samt tillsynsverksamhet. Med brandriskverksamhet avses sådan förebyggande verksamhet som baserar sig på den lagstadgade anmälningsskyldigheten. Anmälningsskyldigheten gäller bland annat myndigheterna samt personalen inom både välfärdsområdena och de offentliga samfunden. Anmälningarna om brandrisk riktar sig i huvudsak till bostadshus och bostäder.

Det interna samarbetet inom välfärdsområdena och samarbetet med andra myndigheter framhävs särskilt i brandriskverksamheten. I och med utbildning av den anmälningsskyldiga personalen samt samarbete, har den ökade medvetenheten och förmågan att identifiera den uppenbara brandrisken bidragit till att servicebehovet inom brandriskverksamheten stabilt har ökat under de senaste åren. Samarbetet med socialväsendet har en viktig roll i hanteringen av brandriskobjekt och elimineringen av risker. I samband med brandriskverksamheten fäster man uppmärksamhet även vid till exempel förutsättningarna för ett tryggt boende för äldre.

Trygghetskänslan ökar hälsa och välfärd

Särskilda målgrupper för säkerhetskommunikationen och -utbildningen är barn och unga som nås genom såväl daghemsbesök som säkerhetsutbildningar för elever i årskurs 8. Information om olika säkerhetsteman delas ut till invånarna i området även genom kommunikation, i synnerhet inom sociala medier. Personalen inom de tjänster som tillhandahålls i hemmet ges säkerhetsutbildning som bidrar till att förbättra brandsäkerheten i boendet och förebyggande av brandriskobjekt. Räddningsverket har även närmat sig personer som befinner sig i en svår eller svagare ställning genom olika samarbetsmöten för att främja säkerheten. Även tillsyns- och säkerhetsutbildningsverksamhet riktas regelbundet till boendeenheter för äldre, funktionshindersservicen och motsvarande för att främja säkerheten.

Med hjälp av självutvärderingsmetoden för brandsäkerhet nås småhusboende i området en gång per 10 år. Självutvärderingen ger invånarna information om tryggt boende och informationen som fått genom den kan utnyttjas förutom i övervakningen även i säkerhetskommunikationen. År 2024 rapporterades mest brister i självbedömningen i anslutning till synligheten av byggnaders adressmarkeringar, sotning av eldstäder och rökkanaler samt taksäkerhetsutrustning.

Vid räddningsverket finns även en enhet för beredskap och säkerhet på tre personer. Enheten ansvarar för beredskapen och säkerheten inom hela välfärdsområdet samt delvis för riskhanteringen. Enhetens verksamhet fokuserar framför allt på att förbättra välfärdsområdets interna beredskap och säkerhet, vilken

för social- och hälsovårdsreformens del inleddes först för ett par år sedan efter bildandet av välfärdsområdet. Enheten ansvarar även för det beredskapsstöd som räddningsverket ger kommunerna i området. Detta är räddningsverkets viktigaste kontaktyta mellan beredskapen och kommunerna.

Lagstiftningen om social- och hälsovårdstjänsterna kräver en regional beredskapskommitté som verkar inom varje välfärdsområde. I Östra Nyland leds kommittén av direktören för välfärdsområdet, medan beredskapschefen verkar som sekreterare. Av kommunerna i området har Borgå en permanent representation i kommissionen, medan företrädare för övriga kommuner utses enligt rotationsprincipen. För närvarande är kommundirektören i Pukkila företrädare. Kommittén sammanträder i genomsnitt fyra gånger per år. Övriga medlemmar utöver kommunerna och företrädarna för välfärdsområdet är en företrädare för försvarsmakten, sjöbevakningsväsendet, HUS Borgå sjukhus, Östra Nylands polis samt miljö- och hälsoskyddet i området. Kommissionen koncentrerar sig på regional säkerhet framför allt med tanke på social- och hälsovårdstjänsterna.

I de regionala beredskapsövningarna har man strävat efter att samarbeta och öva tillsammans med räddningsverket, välfärdsområdet, Östra Nylands kommuner och tredje sektorn. För närvarande finns det inget eget forum för organisationer som leds av välfärdsområdet, men ett sådant har planerats tillsammans med utvecklingstjänsterna, enligt den så kallade partnerskapsbordsmodellen. Organisationssamarbetet kan i fortsättningen fördjupas, då den interna säkerhets- och beredskapsnivån i välfärdsområdet når en tillräcklig nivå.

Befolkning

Befolkningsstruktur och befolkningens hälsa.

Östra Nylands befolkningsprognos

Antalet födda i Östra Nyland

Andel invånare med utländsk bakgrund/1 000
invånare

Nationellt hälsoindex

Befolkningsstruktur och befolkningens hälsa

I Östra Nyland bor 98 987 invånare (31.12.2023) och befolkningen förväntas växa till 102 377 invånare fram till 2030. I synnerhet antalet personer över 65 år ökar i förhållande till övriga åldersgrupper (diagram 1 och 2). Befolkningen förutspås växa endast i Borgå och Sibbo fram till 2030 (Statistikcentralen). Inom Östra Nylands välfärdsområde har nativiteten sjunkit sedan 2021 (diagram 3).

Den högsta demografiska försörjningskvoten finns i Mörskom (82,1 %) och därefter i Lapträsk (78,9 %) och Lovisa (78,5 %). Den demografiska (eller befolkningsmässiga) försörjningskvoten anger hur många personer under 15 år och över 65 år det finns per hundra personer i åldern 15–64 år (personer i arbetsför ålder). Skillnaderna mellan kommunerna i välfärdsområdet illustreras av att Sibbo demografiska försörjningskvot är endast 55,4 procent (Sotkanet 2023).

År 2023 var antalet personer med utländsk bakgrund i Östra Nyland mindre än i de största regionerna i Nyland (diagram 4), men andelen av befolkningen ökar och är åttonde störst i jämförelsen mellan alla välfärdsområden. Av invånarna är 27,6 procent (2023) svenskspråkiga. (Statistikcentralen.)

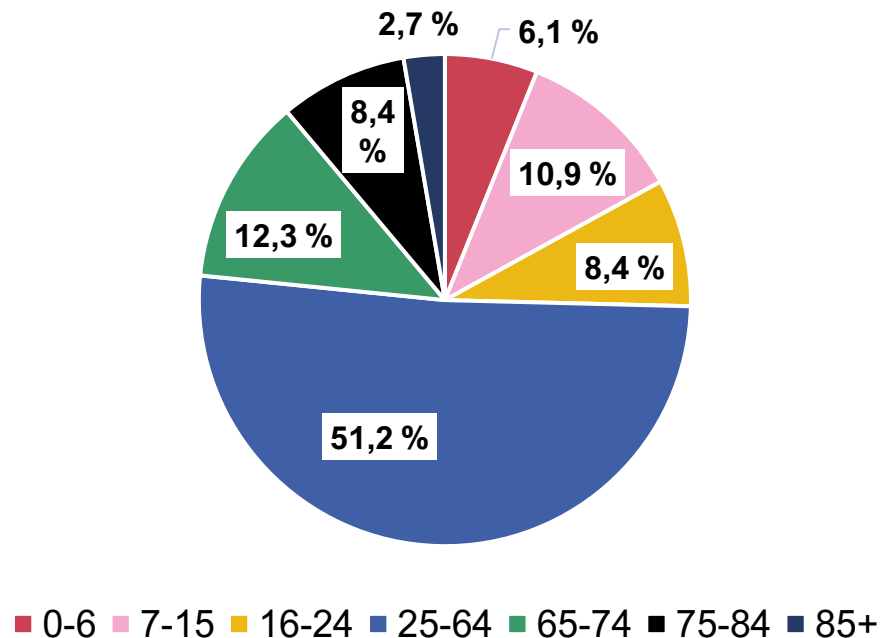
Det nationella hälsoindexet består av ett totalindex för sjukfrekvens och arbetsoförmåga. De totala indexen och deras delindex beskriver hur vanliga sjukdomar och arbetsoförmåga är bland befolkningen i det område som granskas i förhållande till hela landets befolkning när det gäller sjuklighet och arbetsoförmåga (hela landet = 100). Indexets värde är större, ju vanligare sjukligheten eller arbetsoförmågan i området är. Vid beräkningen av indexen används uppgifter från tre på varandra följande år och de är alltså genomsnittliga värden på tre år. Hälsoindexet 2024 baserar sig på statistik för 2020–2022. (THL, 2024.)

Östra Nylands sjuklighetsindex är 90,4, vilket är det tredje minsta i jämförelsen mellan välfärdsområdena. Östra Nylands sjukfrekvens är alltså liten jämfört med övriga Finland. Sjukfrekvensen har sjunkit i alla Östra Nylands kommuner jämfört med föregående mätning. Mest insjuknar personer i Lapträsk och Mörskom och minst i Sibbo. I Östra Nyland är det alkoholsjukligheten och cancersjukfrekvensen som ger anledning till oro över delindikatorerna, och förekomsten av dessa är större än i landet i genomsnitt. Förekomsten av olycksfall är även hög på samma sätt som i andra områden i Nyland (diagram 5).

Östra Nylands befolkningsprognos

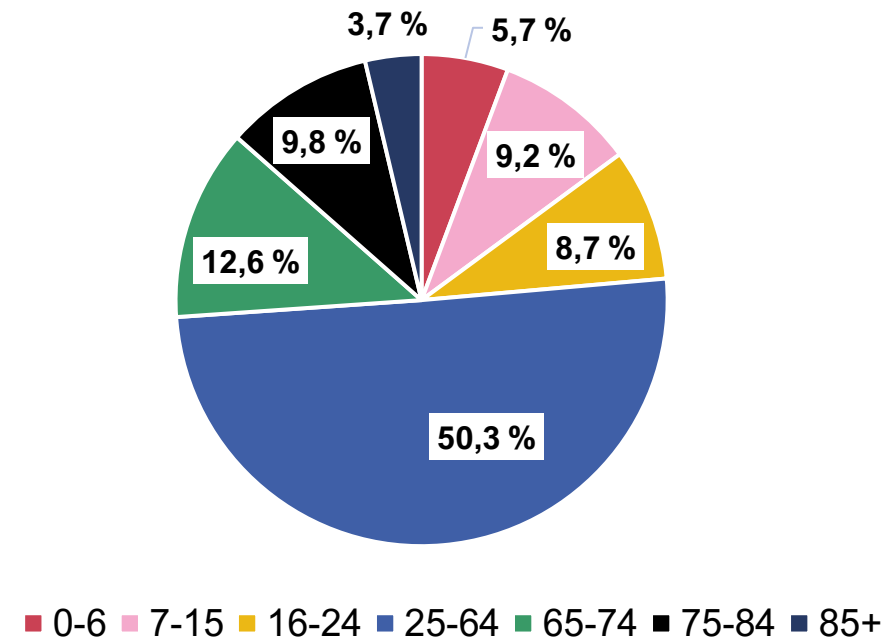
Olika åldersgruppers andel av hela områdets befolkning

Befolkningen 31.12.2023

Figur 1. Befolkning 31.12.2023 (Statistikcentralen 2024)

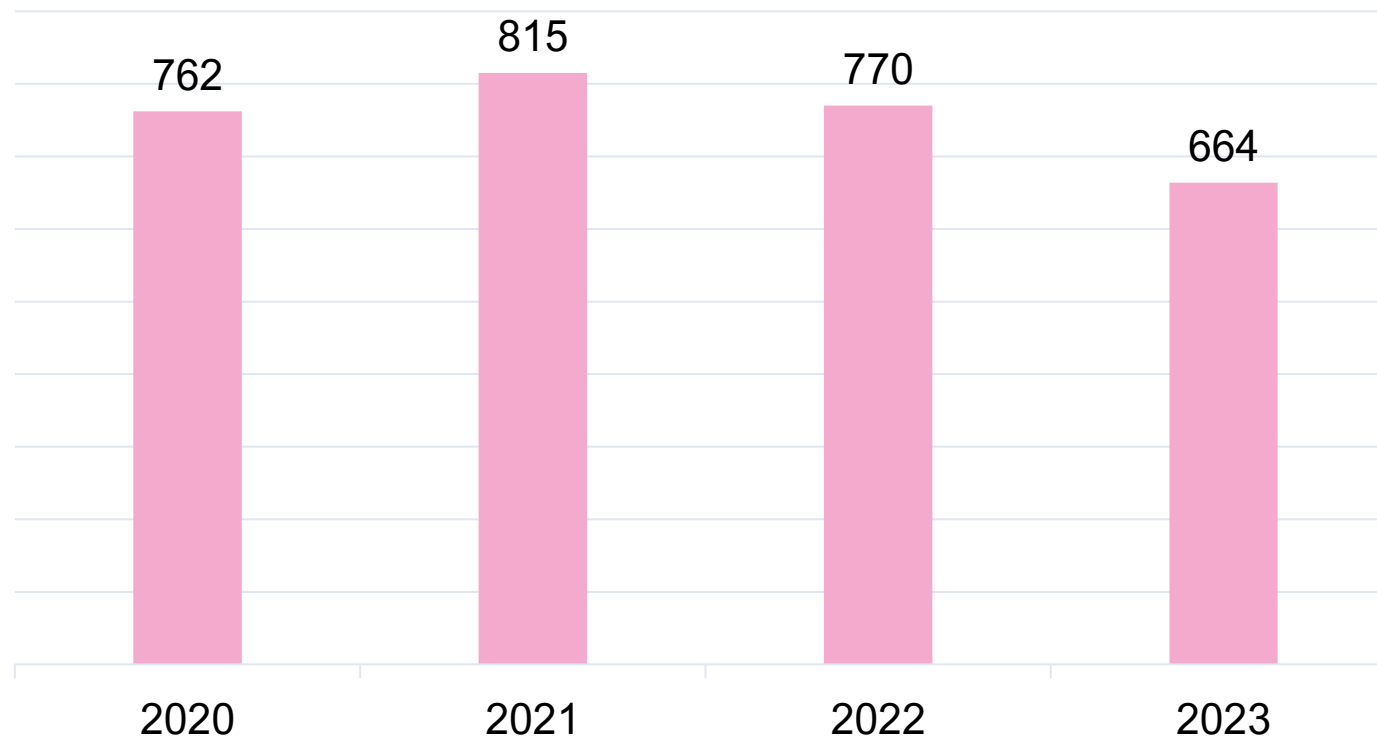
Befolkningsprognos, 2030

Figur 2. Befolkningsprognos 2030 (Statistikcentralen, 2024)

Antalet födda i Östra Nyland

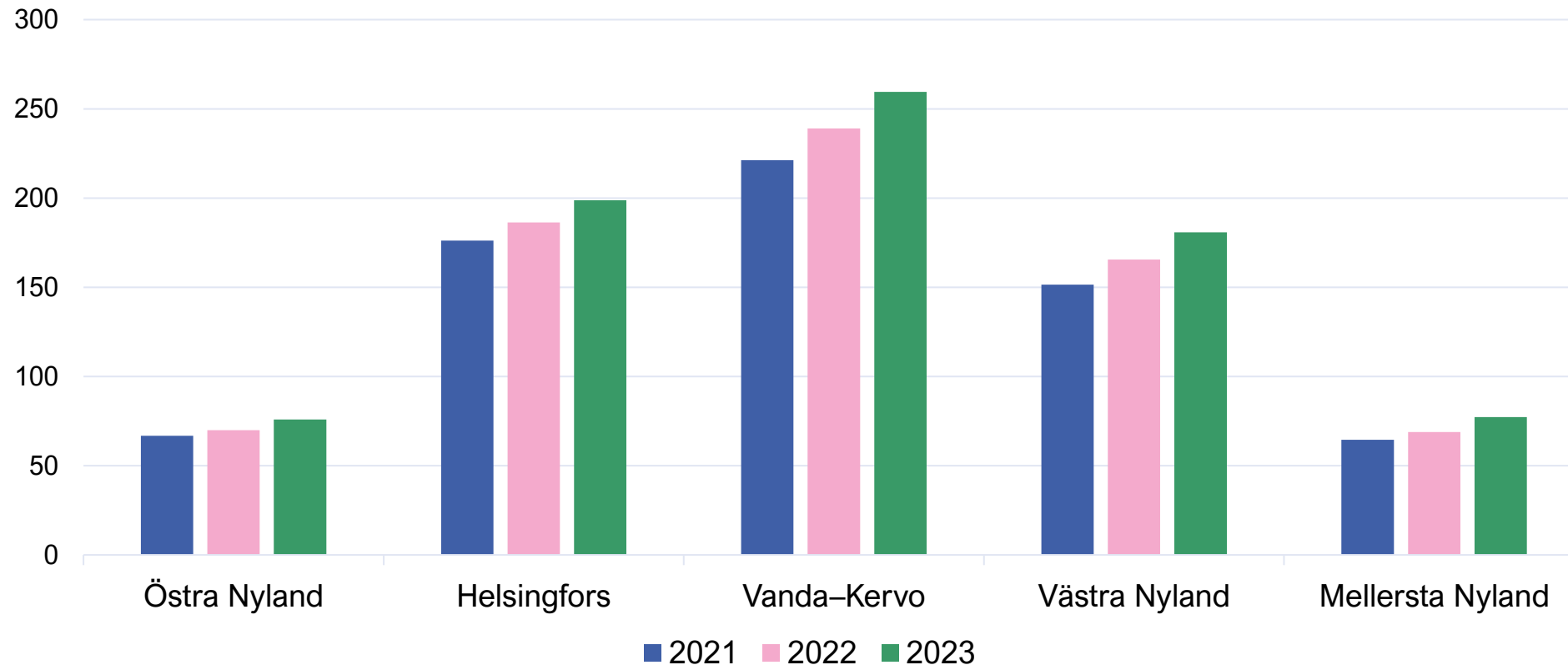
Jämförelse av åren 2020–2023

Figur 3. Levande födda i Östra Nyland 2020–2023 (Statistikcentralen, 2024)

Antalet personer med utländsk bakgrund per 1 000 invånare

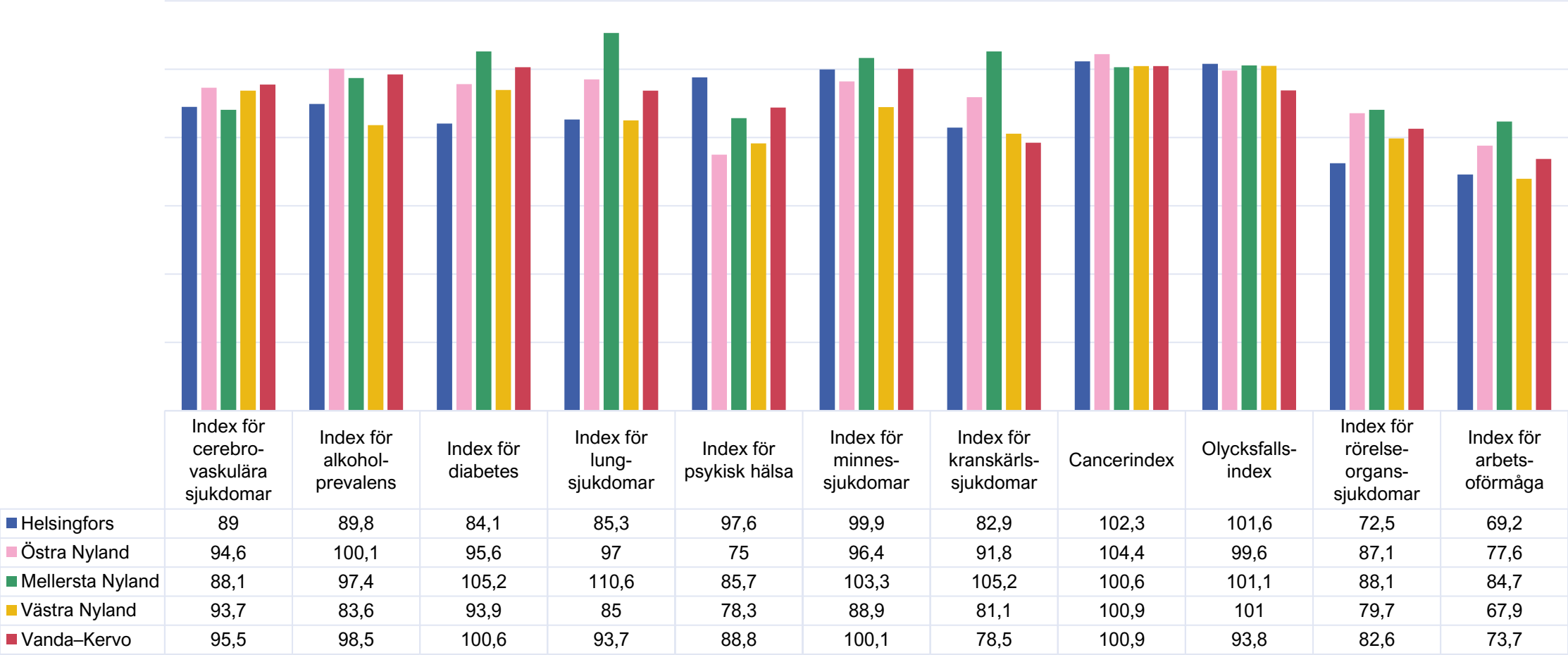
De nyländska välfärdsområdenas och Helsingfors situation 2021–2023

Figur 4. Antalet personer med utländsk bakgrund i Nylands välfärdsområden och Helsingfors per 1 000 invånare 2021–2023 (Statistikcentralen, 2024)

Det nationella hälsoindexet

Sjuklighetsindexen och invalidpensionsindexet inom Nylands välfärdsområde och Helsingfors

Figur 5. Sjuklighetsindexet och invaliditetsindexet för det nationella hälsoindexet (THL, 2024)

Barn, unga och familjer

Barn, unga och familjer i Östra Nyland

Barns och ungas funktionsförmåga

Barns och ungas näring samt munhälsa

Barns och ungas psykiska välbefinnande

Rusmedelsanvändning och beroenden bland barn och unga

Vådliga barndomserfarenheter som påverkar välbefinnandet

Marginalisering bland unga

Servicebehovet hos barn och unga

En fjärdedel av Östra Nylands befolkning är under 25 år. Barnfamiljer får mycket hemhjälp och i området verkar aktiva organisationer som främjar barns, ungas och familjers välbefinnande.

I Östra Nyland bor lågavlönade barnfamiljer, och skadliga erfarenheter från barndomstiden är vanliga. Användning av rusmedel eller tobaks- och nikotinprodukter samt penningsspel som även väcker oro bland barn och unga har ökat.

Den fysiska konditionen hos flickor i högstadieålder har försämrats i Östra Nyland. De ungas ångest har ökat ytterligare och bland flickor i högstadieåldern är endast under hälften nöjda med sitt liv. I Östra Nylands välfärdsområde finns 18,9 procent av unga i åldern 18–24 år som löper risk för marginalisering.

Barn, unga och familjer i Östra Nyland

Cirka en femtedel av befolkningen i Östra Nylands välfärdsområde (19,5 %; hela landet 18,2 %) är 0–17-åringar. Barn under 17 år finns i synnerhet i Askola, Sibbo och Borgå. (Statistikcentralen, 2023.)

Östra Nylands välfärdsområde har 10 510 barnfamiljer. Av dessa är 22,3 procent familjer med en förälder. (Sotkanet 2023)

Av under 24-åriga barn och ungdomar är 8,3 procent av sitt ursprung utlänningar och antalet har ökat från 2021 till 2023 (Statistikcentralen, 2023).

Inom Östra Nylands välfärdsområde fick 265 personer under 16 år handikappbidrag med högsta eller förhöjt belopp, vilket är cirka en procents andel av motsvarande ålder (FPA, 2023).

Låginkomstgraden för barn inom Östra Nylands välfärdsområde är 8,9 procent (hela landet 12,2 % år 2023), men de regionala skillnaderna är betydande. I Pukkila är låginkomstgraden för barn 18,8 procent och i Lappträsk 15 procent. Låginkomstgraden för barn beskriver hur stor del av under 18 år fyllda i området tillhör hushåll vars inkomster understiger den relativa gränsen för låginkomstgraden. Om låginkomstgraden för barn är högre än den allmänna låginkomstgraden i kommunen, är den relativa inkomstställningen för barnfamiljer sämre än genomsnittet. Så är fallet i Lappträsk, Pukkila och Askola. I Östra Nylands välfärdsområdes enkät om fenomeninformation (2024) för arbetstagare, var yrkeskunniga oroade över familjernas ekonomiska situation. Många familjers vardag har blivit en överlevnadskamp på grund av stigande levnadskostnader och minskat stöd. (Statistikcentralen.)

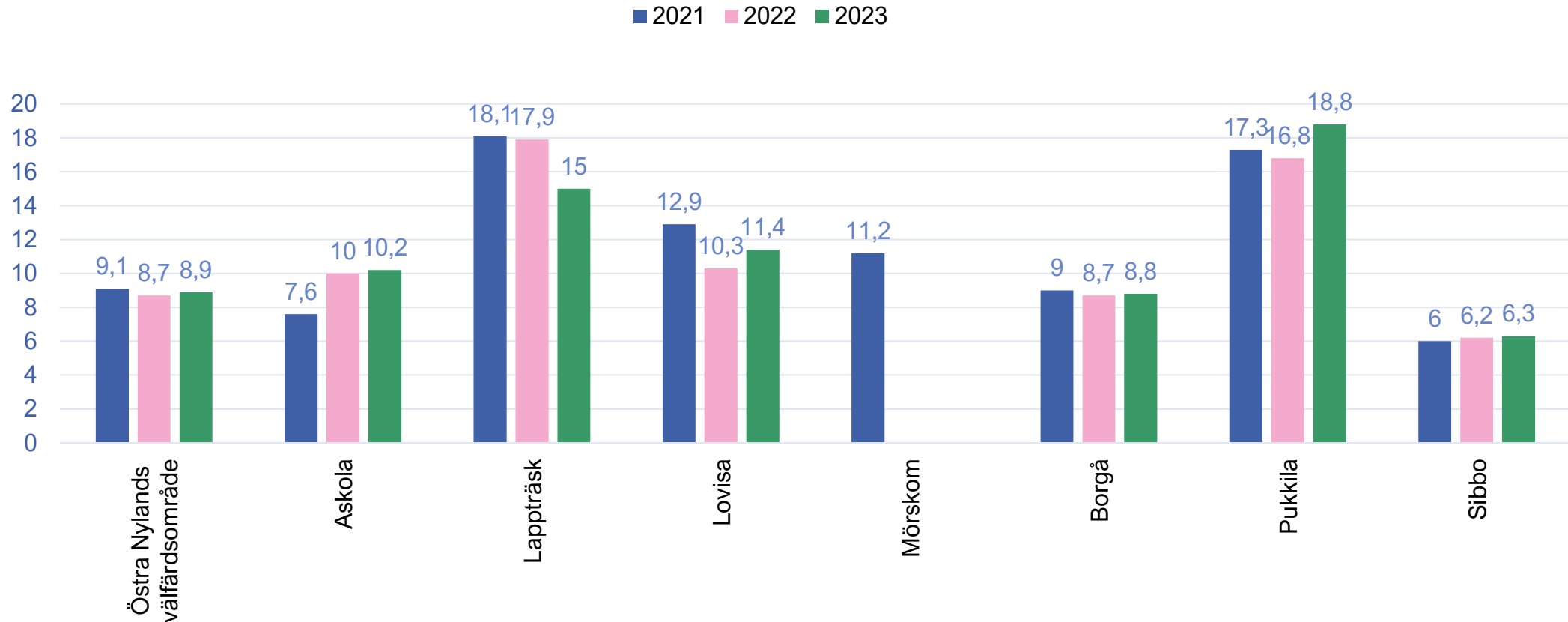
År 2023 fick 1,4 procent av barnfamiljer långvarigt utkomststöd inom Östra Nylands välfärdsområde (hela landet 2,6 %). Å andra sidan är Östra Nylands välfärdsområde det välfärdsområde som beviljar tredje mest hemservice för familjer. År 2023 beviljades hemservice för barnfamiljer till 3,5 procent av familjer (hela landet 2,2 %). (Sotkanet.)

De tre vanligaste orsakerna till att bevilja hemservice var belastande livssituation eller krissituation i familjen, förebyggande service och föräldrarnas trötthet (ÖN VFO 11/2024). Föräldraskapet stärks inom Östra Nylands välfärdsområde med hjälp av verksamhetsmodellen Familjestigen. Familjestigen är en webbkurs för föräldrar. Kursen erbjuder information och kamratstöd i barns och ungas viktiga utvecklingsskeden.

Barnskyddsanmälningar om 0–17-åringar gjordes inom Östra Nylands välfärdsområde i övrigt mer sällan 2023 (9,2 % jämfört med hela landet 10,2 %) och antalet anmälningar har minskat sedan 2022. Även brådskande placeringar är få i området. (Sotkanet.)

Organisationer och föreningar är viktiga samarbetspartner i främjandet av barns, ungas och familjers välfärd. I Östra Nyland finns många aktiva organisationer för barn, unga och familjer.

Låginkomstgraden för barn i Östra Nyland 2021–2023

Figur 6. Låginkomstgraden för barn 2021–2023 (Statistikcentralen 2025)

Östra Nylands barnskydd i ett nötskal	Förändring jämfört med föregående år	Antal år 2023		Andel av 0–17-åriga östnylänningar
<u>0–17-åringar som placerats brådska under året</u>	 -1	51	0–17-åringar	0,3 %
<u>Omhändertagna under året</u>	 -4	108	0–17-åringar	0,5 %
<u>Placerats utanför hemmet</u>	 -26	167	0–17-åringar	0,8 %
<u>Barnskyddsanmälningar (alla)</u>	 +357	3 838	barnskyddsanmälningar	
<u>0–17-åringar om vilka det har gjorts en barnskyddsanmälan</u>	 -57	1 877	0–17-åringar	9,2 %
<u>Klienter inom barnskyddets öppenvård under året</u>	+40	440	0–17-åringar	2,3 %

Tabell 1. Barnskyddet i ett nötskal (Sotkanet, 2024)

Barns och ungas fysiska funktionsförmåga

Move! är ett riksomfattande mättnings- och responssystem för den fysiska funktionsförmågan som är riktat till elever i årskurserna 5 och 8. Systemets främsta syfte är att sporra att sköta om den fysiska funktionsförmågan på eget initiativ. Move!-mätresultatet utnyttjas till exempel i skolornas motionsundervisning, hälsoundersökningar som ordnas av skolhälsovården samt vid planering, uppföljning och utvärdering av riksomfattande, regionala och lokala välfärdsåtgärder. (Utbildningsstyrelsen.)

Move!-mätningarna utförs läsårsvis och resultaten för 2024 offentliggjordes 11.12.2024. Resultaten har rapporterats på nationell nivå ”--allt färre barn i årskurs 5 har låg fysisk funktionsförmåga. Åttondeklassisternas resultat har förblivit på samma nivå som föregående år. Det finns dock tydliga regionala skillnader i barns och ungas fysiska funktionsförmåga. Dessutom har funktionsförmågan hos flickor i årskurs 8 som bor på landsbygden försämrats.” (Utbildningsstyrelsens meddelande 11.12.2024.) Samma slutsatser kan dras om Move!-resultaten i Östra Nylands välfärdsområde. I synnerhet den fysiska funktionsförmågan hos flickor i årskurs åtta har försämrats. I Askola, Lovisa och Borgå ligger över 40 procent av flickor i klass 8 på en sådan nivå av fysisk funktionsförmåga som eventuellt belastar eller skadar hälsan och välbefinnandet. I Sibbo är situationen bättre såväl för pojkarnas som flickornas del. På basis av resultaten väcker även femteklassisternas fysiska funktionsförmåga oro i Lovisa och Pukkila (tabell 2).

En av orsakerna till den svaga fysiska funktionsförmågan hos dem som bor på landsbygden har bedömts vara de långa avstånden till skolan och till hobbyverksamhet (Utbildningsstyrelsen). Resor görs med bil och vardagsmotionen minskar. I Lappträsk bor endast 37,3 procent av 7–12-åringar på högst två kilometers avstånd från skolan. I Pukkila är motsvarande siffra 43,9 procent och i Mörskom 52,7 procent. (Liiteri, 2023.)

Östra elevhälsovården och rådgivningen i Östra Nylands välfärdsområde har haft möjlighet att skicka barn och unga till Sibbo kommuns motionsrådgivning. Detta är ett sätt att uppmuntra barn och unga att hitta sitt eget sätt att röra sig. Enligt svaren i enkäten om fenomeninformation som gjorts för yrkesutbildade personer inom Östra Nylands välfärdsområde har idrott bland unga, i synnerhet gymträning blivit vanligare.

Barns och ungas fysiska funktionsförmåga (MOVE!-mätning), % av elever i årskurserna 5 och 8 med svag fysisk funktionsförmåga

	Hela landet			Östra Nyland		
	Pojkar	Flickor	Totalt	Pojkar	Flickor	Totalt
Åk 5	36,5 %	35,2 %	35,8 %	35,9 % 	36,9 % 	36,4 %
Åk 8	38 %	42,8 %	40,4 %	33,5 % 	44,5 % 	38,9 %

*	Askola			Lovisa			Borgå			Pukkila			Sibbo		
	Pojkar	Flickor	Totalt	Pojkar	Flickor	Totalt	Pojkar	Flickor	Totalt	Pojkar	Flickor	Totalt	Pojkar	Flickor	Totalt
Åk 5	21,1 %	31 %	27,1 %	45,5 %	44,3 %	44,9 %	34,1 %	36 %	35 %		54,5 %	58,8 %	35,6 %	33,8 %	34,8 %
Åk 8	25,5 %	43,8 %	32,9 %	36,9 %	58,6 %	48,1 %	37,3 %	46,4 %	41,9 %				27,3 %	31,8 %	29,5 %

Tabell 2. MOVE-mätning 2024 (Utbildningsstyrelsen)

*Resultat från kommuner med tillräckligt stora urvalsstorlekar för den offentliga rapporten

Barns och ungas näring samt munhälsa

I Östra Nyland är var femte 2–6-åring överviktig eller fet (2023). Antalet ökar jämfört med året innan och ligger över medeltalet i landet (hela landet 19,4 %). Av 7–12-åringar är 21,7 procent överviktiga eller feta (2023, hela landet 22,3 %). Antalet har minskat något sedan 2022. I Östra Nyland är övervikt eller fetma klart vanligare bland 2–16-åriga pojkar. (Sotkanet.)

Av högstadiel elever är 22,4 procent överviktiga eller feta (2023, hela landet 23,5 %), men antalet har minskat från 2022. På andra stadiet är övervikt vanligt hos 22,4 procent av studerande inom yrkesutbildning (hela landet 26,9 %) och hos 17,8 procent av gymnasieelever (hela landet 17,1 %). (Skolhälsoenkäten.)

Enligt enkäten Hälsa i skolan (2023) bekymrar sig Östra Nyland över elevernas skollunch. Upp till 46 procent av elever i årskurserna 8 och 9, 46,4 procent av första- och andraårsstuderande i yrkesläroanstalter och 40,4 procent av första- och andraårs gymnasieelever låter dagligen bli att äta lunch. Fenomenet väcker oro särskilt i skolorna i Sibbo.

Östra Nylands välfärdsområdes näringsterapeuter har uttryckt sin oro över att ungas symtom på ätstörningar har ökat. Näringsterapeuterna upplever att det i detta avseende behövs fler förebyggande åtgärder i samarbete med andra aktörer som möter barn och unga. Kompanjonskapshuset Medvind erbjuder på Ätstörningsförbundet i Finland rf:s regionföreningen Etelän-SYLI:s vägnar stöd för personer med ätstörning.

År 2023 hade 69,9 procent av 12-åringar i Östra Nyland som besökte mun- och tandvården friska tänder. Andelen har sjunkit sedan 2021, men är fortfarande klart bättre än genomsnittet i hela landet (57,9 %). De regionala skillnaderna är betydande. Till exempel i Sibbo hade 90,5 procent av 12-åringar friska tänder, medan motsvarande andel i Borgå endast var 47 procent. (Sotkanet.)

I mun- och tandvården kallas barn under skolåldern till kontroll när de är 1, 3 och 5 år och skolelever kallas till kontroll i årskurs 1, 5 och 8. I årskurs 3 kontrolleras bettet. Riskpatienter besöker tandvården i enlighet med den individuella vårdplanen. 17 år fyllda får ingen kallelse, utan de bokar kontrolltiden själva. För familjer som väntar barn erbjuds webbförberedelse som en del av familjeförberedelsen. De kan också reservera en avgiftsfri vägledningstid på vårdinrättningen. Inom Östra Nylands välfärdsområde finns en regional sakkunnig munhygienist för främjande av mun- och tandhälsa. Hen utbildar och utvecklar den förebyggande mun- och tandvården i ett sektorsövergripande samarbete. Frågor som gäller munhälsa kan även skötas elektroniskt via tjänsten HyVä-digi, där en tandvårdare och en munhygienist behandlar symtombedömningar och ger rådgivning på distans. Mer om den digitala tjänsten HyVä-digi senare i punkten för personer i arbetsför ålder.

Inom mun- och tandvården samt socialservicen för integration upptäcktes att familjer med invandrabakgrund behöver stöd för egenvård av mun- och tandhälsa samt för att söka sig till kontroller i rätt tid. Hösten 2024 ordnade Östra Nylands välfärdsområde tre evenemang för munhälsa och hälsosam kost riktade till invandrarfamiljer. I evenemangen deltog sammanlagt 51 personer.

Barns och ungas psykiska välbefinnande

Enligt enkäten Hälsa i skolan (2023) ger utmaningarna inom psykisk hälsa, i synnerhet de ungas ångest, anledning till oro i Östra Nyland. Av elever i årskurserna 8 och 9 har 23,6 procent (hela landet 21,4 %) upplevt svår eller måttlig ångest. För första- och andra årets gymnasieelever är siffran 23,0 procent (hela landet 21,1 %) och för första- och andraårsstuderande i yrkesläroanstalter 17,7 procent (hela landet 18,0 %). Det bör observeras att andelen flickor är större för alla åldersgrupper än andelen pojkar. Ångest har ökat i fråga om elever i årskurserna 8 och 9 jämfört med den tidigare enkäten Hälsa i skolan (2021), liksom hos respondenterna vid yrkesläroanstalter. På motsvarande sätt verkar ångest hos gymnasieelever ha minskat något jämfört med den tidigare enkäten Hälsa i skolan.

Enligt enkäten Hälsa i skolan har även erfarenheterna av positiv psykisk hälsa minskat för elever i årskurserna 8 och 9 och för första- och andra årets gymnasieelever. För yrkesläroanstalters första- och andraårsstuderande har erfarenheterna av positiv psykisk hälsa däremot ökat något. När det gäller erfarenheterna av positiv psykisk hälsa skiljer sig också flickors och pojkars erfarenheter avsevärt från varandra.

Av de flickor i årskurserna 8 och 9 som besvarat enkäten Hälsa i skolan har endast 10,3 procent (hela landet 13,4 %) upplevt stark positiv psykisk hälsa under de två senaste veckorna. Andelen pojkar har på motsvarande sätt varit 31,5 procent (hela landet 32,0 %). Skillnaden mellan flickor och pojkar ligger även hos första och andra årets gymnasieelever samt första- och andraårsstuderande vid yrkesläroanstalter på motsvarande nivå.

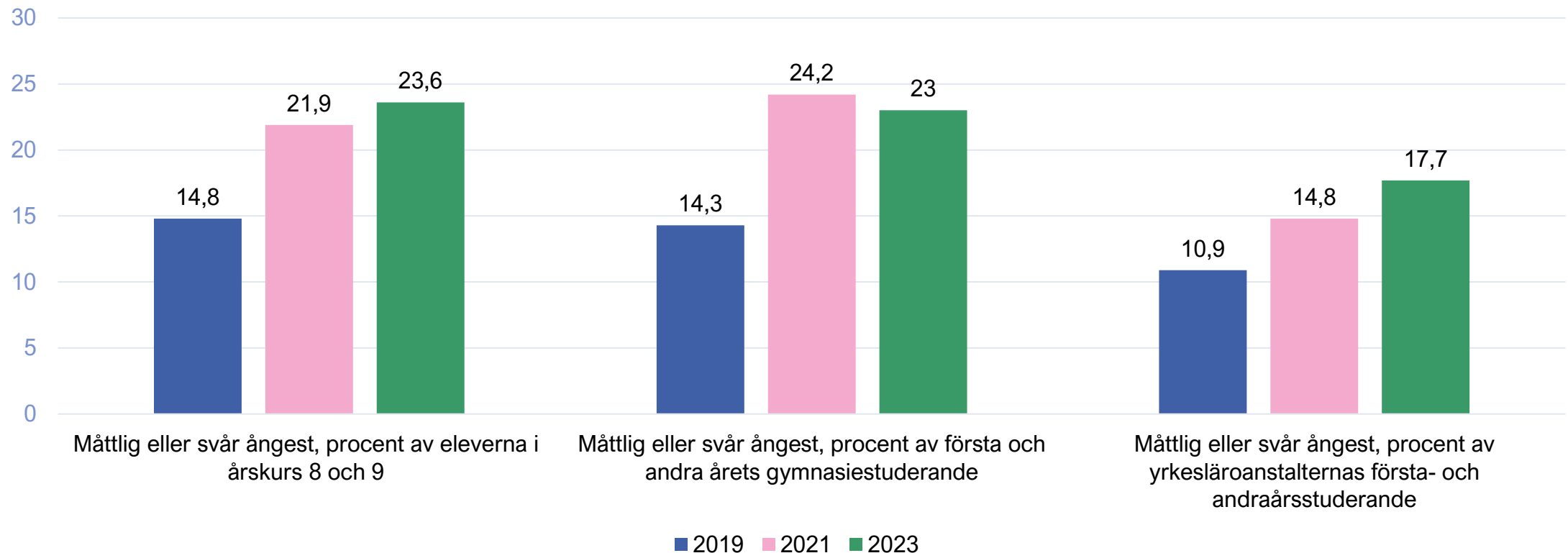
Arbete som främjar psykisk hälsa utförs på flera nivåer såväl i kommunerna som i välfärdsområdet. Elevhälsan har en viktig roll i det förebyggande arbetet. Dessutom utvecklas mentalvårds- och missbrukartjänster för barn och unga aktivt inom Östra Nylands välfärdsområde. År 2024 inledde mental- och missbrukarvårdsenheten Zemppi för unga sin verksamhet för att svara på det ökade behovet av vård i samband med psykisk ohälsa och missbruksproblem hos unga i åldern 13–21 år. Ångest har varit den största orsaken till att man sökt sig till tjänsterna. I oktober 2024 sökte sig över 65 procent av de nya kunderna till tjänsterna på grund av ångest. I Zemppi arbetar ett sektorövergripande team med 12 anställda, och under 2024 har yrkeskunniga utbildat sig i att använda aktiva metoder. Med hjälp av verksamhetsmodellen Första linjens terapier har yrkeskompetensen förstärkts även inom andra tjänster för att svara mot det ökade behovet av stöd i anslutning till barns och ungas psykiska utmaningar. Inom området har det skapats en vårdgradering för psykosocialt stöd för unga.

Barns och ungas psykiska välbefinnande

Indikator	Östra Nyland	Hela landet	Förändring
<u>Måttlig eller svår ångest, procent av elever i årskurserna 8 och 9 (ind. 328)</u>	23,6	21,4	
<u>Måttlig eller svår ångest, procent av första- och andraårsstuderande vid yrkesläroanstalter (ind. 346)</u>	17,7	18,0	
<u>Måttlig eller svår ångest, procent av första och andra årets gymnasieelever</u>	23,0	21,1	
<u>Upplevt stark positiv psykisk hälsa under de två senaste veckorna, procent av elever i årskurserna 8 och 9 (2017–) (ind. 4715)</u>	22,8	25,3	
<u>Upplevt starkt positiv psykisk hälsa under de två senaste veckorna, procent av första- och andraårsstuderande vid yrkesläroanstalter (2017–) (ind. 4716)</u>	27,7	25,0	
<u>Upplevt starkt positiv psykisk hälsa under de två senaste veckorna, procent av första och andra årets gymnasieelever (2017–) (ind. 4717)</u>	20,5	22,5	

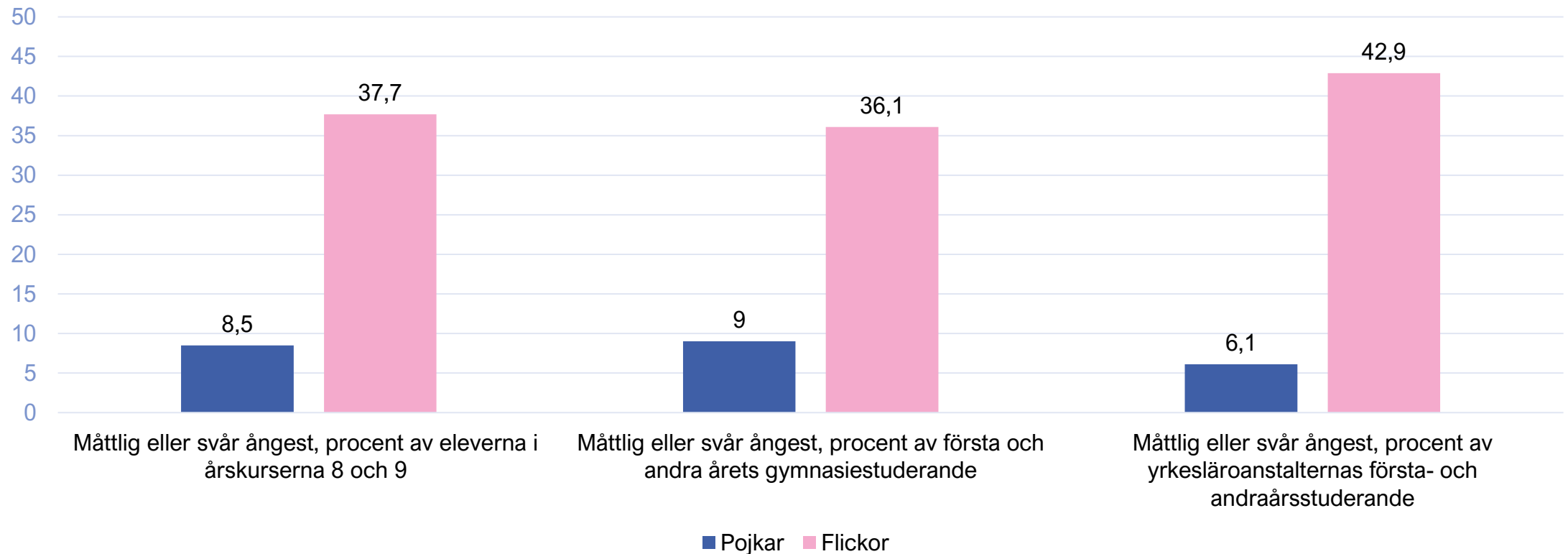
Tabell 3. Barns och ungas psykiska välbefinnande (Sotkanet, 2023).

Måttlig eller svår ångest i Östra Nyland

Figur 7. Måttlig eller svår ångest, procent (Sotkanet, 2023).

Måttlig eller svår ångest i Östra Nyland 2023

Figur 8. Måttlig eller svår ångest, procent (Sotkanet, 2023).

Rusmedelsanvändning och beroenden bland barn och unga

Användningen av rusmedel, tobaks- och nikotinprodukter samt penningspel som väcker oro bland unga har ökat i Östra Nyland enligt enkäten Hälsa i skolan (2023) och är vanligare jämfört med hela landet och andra områden i Nyland. Särskilt användningen av elektroniska cigaretter och nya nikotinprodukter har ökat betydligt, och fenomenet syns redan i lågstadierna. Enligt enkäten Hälsa i skolan har 6,3 procent (hela landet 5,5 %) av eleverna i årskurserna 4 och 5 använt någon tobaksprodukt eller e-cigarett minst en gång. Även användningen av lustgas har landat som ett nytt fenomen. Detta har redan länge visat sig vara ett fenomen som orsakat riksomfattande oro. Samtidigt som antalet försök med cannabis och andra olagliga droger samt berusningsinriktad alkoholkonsumtion har ökat, har även andelen nyktra (använder inte alkoholdrycker) börjat minska.

Av elever i årskurserna 8 och 9 har 11,9 procent (hela landet 7,7 %) i enkäten Hälsa i skolan berättat om rusmedelsanvändning, tobaks- och nikotinprodukter eller penningspelande som väcker oro. Motsvarande siffra för första och andra årets gymnasieelever är 10,6 procent (hela landet 7,2 %) och för första- och andraårsstuderande i yrkesläroanstalter 8 procent (hela landet 18,2 %).

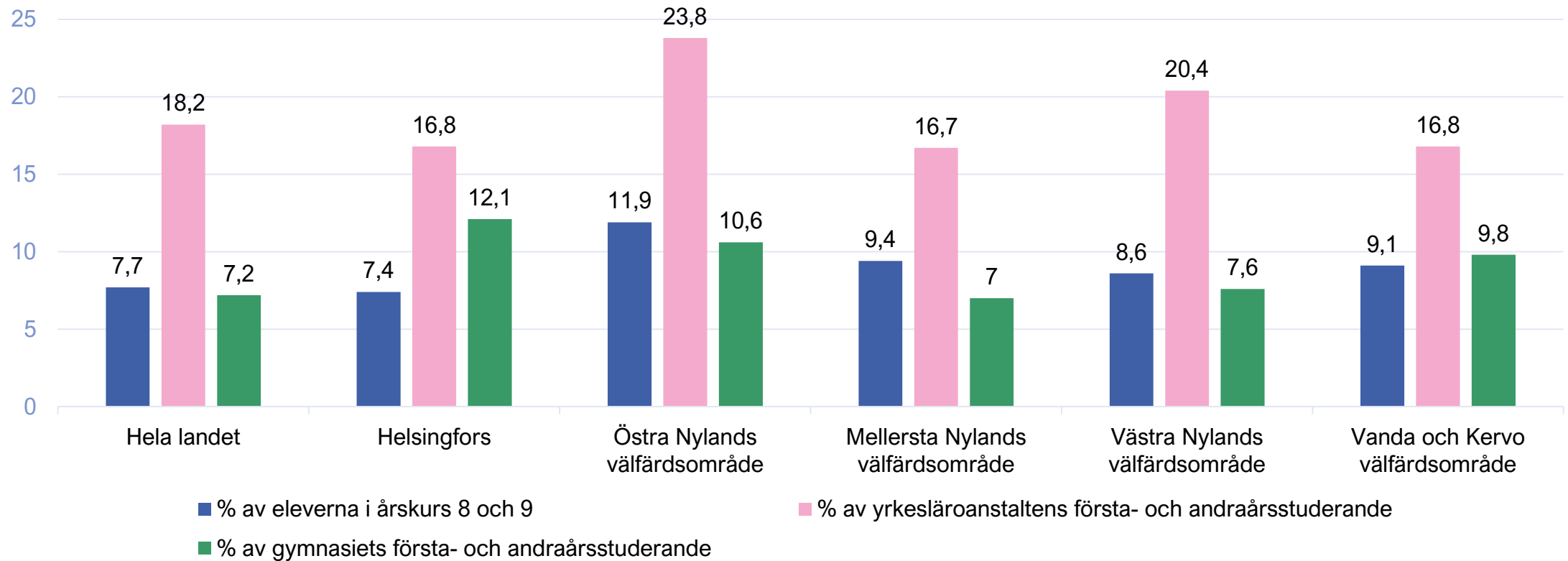
Även penningspelande är vanligare i området än i andra delar av Finland. Penningspelande varje vecka har ökat i alla åldersgrupper jämfört med 2021. Av elever i årskurserna 8 och 9 spelar 6,9 procent (hela landet 5,2 %) penningspel varje vecka. Siffran är näst största av alla välfärdsområden, endast på Åland spelar man mera penningspel. Även studerande vid yrkesläroanstalter, 8,8 procent (hela landet 6,7 %), spelar mer penningspel i området än i övrigt i Finland. Andelen penningspelande gymnasieelever är lägre, 2,8 procent (hela landet 2,8 %). Det bör dock observeras att siffran har fördubblats på två år även för gymnasieelevernas del.

Att ingripa i rusmedelsanvändning hos barn och unga samt förebygga och minska rusmedelsskador är långsiktigt arbete som planeras på kontaktytorna och genomförs aktivt av såväl välfärdsområdet, kommunerna som organisationerna.

I slutet av 2023 ordnade Östra Nylands välfärdsområde i samarbete med Nylands välfärdsområden och Helsingfors stad ett webinarium riktat till barns och ungas vårdnadshavare. Temat för webinariet var elektroniska cigaretter och nya nikotinprodukter. Nästan 600 lyssnare deltog i webinariet. Ytterligare har inspelningen setts mer än 300 gånger i Östra Nylands område. Syftet med webinariet var att erbjuda aktuell information om fenomenet för vårdnadshavare och unga i Nyland. Man har strävat efter att öka kunskapen om rusmedelsskador även med andra kommunikationssätt. Information om teman inom förebyggande missbruksarbete har spridits bland annat i sociala medier och på anslagstavlor på platser där unga påträffas.

Inom social- och hälsovårdstjänsterna har man med utbildningsmässiga medel strävat efter att även ingripa i rusmedelsanvändning bland barn och unga och att tidigt identifiera dem. Hösten 2024 ordnades utbildning i att föra på tal rusmedels- och spelfrågor samt mini-intervention för yrkeskunniga som arbetar med unga. Utöver förande på tal och tidig identifiering kan rusmedelsolägenheter förebyggas bland annat genom metoder som främjar psykisk hälsa.

Oroväckande användning av rusmedel, tobaks- och nikotinprodukter eller penningsspelande

Figur 9. Oroväckande användning av rusmedel, tobaks- och nikotinprodukter eller penningsspelande, procent (Sotkanet, 2023.)

Skadliga erfarenheter från barndomen som påverkar välfärden

Skadliga erfarenheter från barndomen (ACE), bland annat försummelse, våld samt mångformiga problem i familjen, såsom föräldrarnas skilsmässa, rusmedelsanvändning eller psykiska problem, har långvariga och mångskiftande konsekvenser på den fysiska, psykiska och sociala välfärden. (THL, 2020.)

Enligt enkäten Hälsa i skolan 2023 i Östra Nyland har 17,3 procent (hela landet 15,8 %) av respondenterna i årskurserna 4 och 5 upplevt fysiskt våld från föräldrar eller andra vuxna vårdnadshavare under det senaste året. Motsvarande siffra för elever i årskurserna 8 och 9 är 14,1 procent (hela landet 12,3 %) och 7,3 procent (hela landet 7,6 %) för första- och andra årets gymnasieelever samt 6,8 procent (hela landet 6,9 %) för första- och andraårstuderande i yrkesläroanstalter. För låg- och högstadierelevs del är siffran uppgående.

Siffrorna är ännu högre när det gäller erfarenhet av psykiskt våld. Upp till 31,3 procent (hela landet 27,7 %) av elever i årskurserna 4 och 5 och 36,6 procent (hela landet 30,6 %) av elever i årskurserna 8 och 9 har upplevt psykiskt våld från föräldrar eller andra vuxna vårdnadshavare. Motsvarande siffra för första- och andraårstuderande i yrkesläroanstalter är 22,9 procent (hela landet 22,9 %) och för första och andra årets gymnasieelever är siffran 35,8 procent (hela landet 30,7 %).

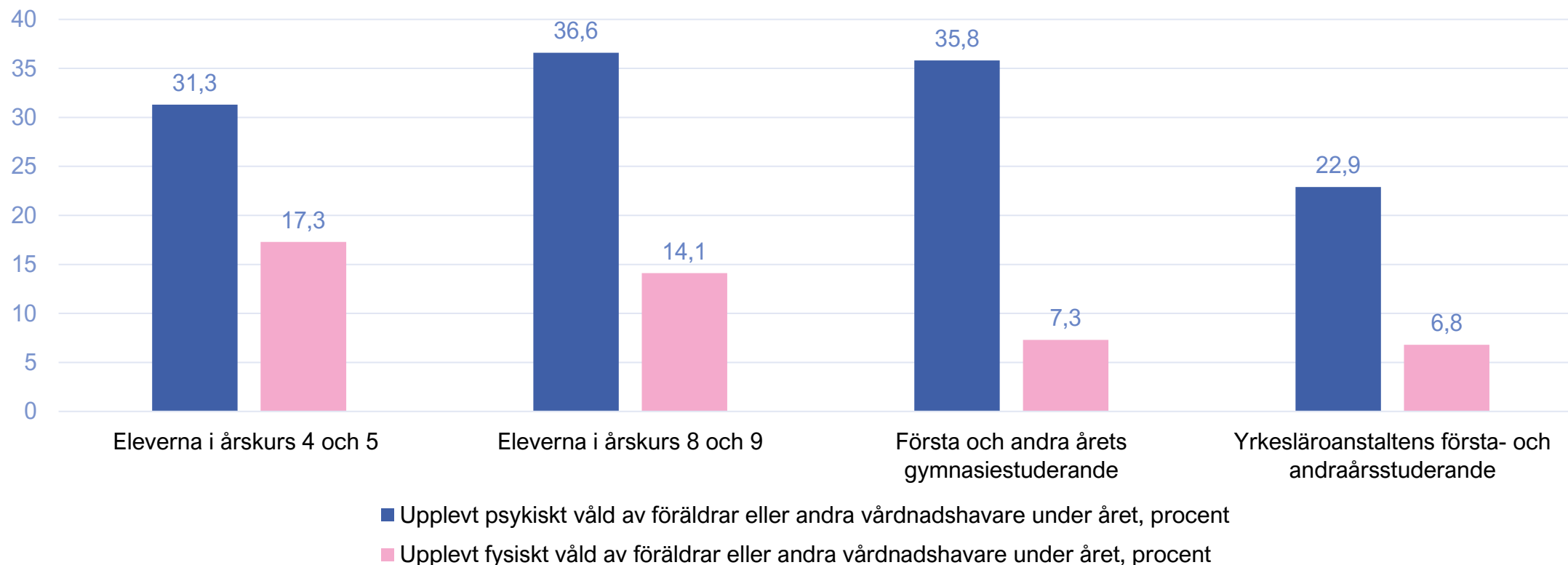
Även erfarenheter av sexuellt våld är vanliga. Särskilt siffran gällande pojkar har ökat. Enligt enkäten Hälsa i skolan har 4,4 procent (hela landet 3,4 %) av elever i årskurserna 4 och 5 upplevt sexuell beröring eller utsatts för påtryckningar att beröra. Siffran är den största av alla välfärdsområden. Av elever i årskurserna

8 och 9 har 11 procent (hela landet 9,1 %) upplevt sexuellt våld, motsvarande siffra för första och andra årets gymnasieelever är 9,8 procent (hela landet 8,0 %) samt 9,4 procent (hela landet 10,2 %) för första- och andraårstuderande i yrkesläroanstalter.

Den näst vanligaste orsaken till barnskyddsanmälan i området år 2024 var vårdnadshavarens rusmedelsanvändning och den tredje vanligaste orsaken var vårdnadshavarens psykiska hälsotillstånd. Exponering för våld å sin sida var den sjunde vanligaste orsaken till att barnskyddsanmälan gjordes. I fråga om dessa orsaker kan man konstatera att siffran är progressiv. Särskilt under hösten 2024 har fenomenet våld i nära relationer visat sig vara mer allmänt än tidigare med tanke på kundhandledning för barnfamiljer. (Östra Nylands välfärdsområde 2024.)

Hösten 2024 utbildades nyckelpersoner inom våld i nära relationer inom Östra Nylands välfärdsområde. En del av dem arbetar med tjänster för barn, unga och familjer. Att identifiera och systematiskt föra på tal våld i nära relationer är en viktig del av förebyggandet av våld. Dessutom ska alla parter i våldet erbjudas rättidiga och tillräckliga tjänster i området. Östra Nylands välfärdsområde samarbetar tätt med Öppenvårdtjänsten för våldsarbete Paasi, som erbjuder interventioner i våldsarbete för dem som upplever och förövar våld samt för barn som utsatts för våld. Organisationen producerar även programmet Avbrytande av vanvård av barn (Lasten kaltoinkohtelun katkaiseminen), där man arbetar tillsammans med hela familjen. Programmet produceras med ett organisationsbidrag som välfärdsområdet beviljat.

Psykiskt eller fysiskt våld som genomförs av föräldrar eller andra vuxna vårdnadshavare inom Östra Nylands välfärdsområde

Figur 10. Upplevt psykiskt eller fysiskt våld som begåtts av föräldrar eller andra vuxna vårdnadshavare (Sotkanet, 2023).

Barns och ungas erfarenheter av sexuellt våld

Indikator	Östra Nyland	Hela landet	För-ändring
<u>Upplevt sexuell beröring eller utsatts för påtryckningar att beröra under året, procent av elever i årskurserna 4 och 5</u>	4,4	3,4	
<u>Upplevt sexuellt våld under året, procent av elever i årskurserna 8 och 9</u>	11,0	9,1	
<u>Upplevt sexuellt våld under året, procent av yrkesläroanstalternas första- och andraårsstuderande</u>	9,4	10,2	
<u>Upplevt sexuellt våld under året, procent av första och andra årets gymnasieelever</u>	9,8	8,0	

Tabell 4. Erfarenheter av sexuellt våld (Sotkanet, 2023).

Marginalisering bland unga

Med unga i NEET-situation avses enligt en allmänt använd definition unga och unga vuxna i åldern 15–29 år som inte studerar eller arbetar, fullgör militärtjänst eller civiltjänst eller är pensionerade. Deras livssituation varierar – riskfaktorerna för marginalisering är dock klart vanligare än hos andra jämnåriga. (THL, 2022.)

I Östra Nylands välfärdsområde finns 18,9 procent av unga i åldern 18–24 år som löper risk för marginalisering (hela landet 16,6 % år 2023). Antalet har ökat sedan 2022 (15,7 %). Av kommunerna finns det i Askola (18,2 %), i Lovisa (20,5 %), i Borgå (19,6 %), i Lappträsk (21,4 %) och i Mörskom (122, %) fortfarande många unga som löper risk för marginalisering i förhållande till genomsnittet i hela landet. (Sotkanet, 2023.)

Enligt Finlands statistik för ungdomsarbetet (2023) har kommunerna i Östra Nyland goda resurser för ungdomsväsendet och tillgång till ungdomstjänster. Till exempel uppsökande ungdomsarbete finns i varje kommun. Välfärdsområdet samarbetar med kommunernas ungdomsväsende bland annat genom att förankra sig i Navigatorn för unga. Även polisinsatsernas socialhandledare samarbetar tätt med ungdomsväsendet med tanke på förebyggandet av ungdomsbrottslighet.

Skolavhoppare har identifierats som ett gemensamt oroväckande problem av yrkeskunniga som arbetar med studerande i såväl kommuner som inom välfärdsområdet i den regionala samarbetsgruppen för elevhälsa. I samarbetet dryftas på vilket sätt man kan förebygga elevernas och studerandenas frånvarodagar och hur man kan stödja elever och studerande med de utmaningar i välbefinnandet som frånvarodagarna orsakar. Samarbetet mellan skolorna och elevhälsan stärks genom att modellen för stödjande av närvaro förankras i läroanstalterna i Östra Nyland.

Delaktighet och förstärkande av erfarenheten av delaktighet har en viktig betydelse i förebyggandet av unga personers marginalisering. Enligt enkäten Hälsa i skolan 2023 upplevde 71,2 procent (hela landet 74,4 %) av elever i årskurserna 8 och 9 i Östra Nyland att de kunde påverka sitt eget liv. Endast 63,7 procent av flickor i årskurserna 8 och 9 i Östra Nyland upplevde att de kunde påverka sitt eget liv (2023). I svaren på enkäten om fenomeninformation som riktades till yrkeskunniga i Östra Nylands välfärdsområde syns oron för de unga och deras sociala kompetens. Förmågan att sköta egna angelägenheter och möta människor har försämrats hos många, vilket leder till att man hamnar utanför servicen.

Enligt WHO:s rapport påverkar deltagandet i kultur- och konstverksamhet människans subjektiva upplevelse av sitt välbefinnande. Effekterna på välbefinnandet har kommit fram, vare sig personen själv har deltagit i verksamheten på eget initiativ eller om personen har hänvisats till kulturverksamhet av en yrkeskunnig. Den sociala interaktionen bland konsten kan lindra ensamhet och minska bristen på socialt stöd, vilka båda har samband med kognitiv nedsättning, psykiska sjukdomar och förtida död. (Fancourt & Saoirse, 2019.) I Borgå verkar Kulturverkstad Kosmos, vars verksamhet är riktad till personer i åldern 18–35 år. Verksamheten är underställd Socialpsykiatriska förening i Östra Nyland rf. Syftet med kulturverkstadsverksamheten är att skapa en gemenskap och erbjuda deltagarna kreativ och kombinerande gruppverksamhet samt att stödja människor i olika livsskeden och utveckla sociala färdigheter. Verksamheten fokuserar på deltagarnas resurser, styrkor och möjligheter till nytt lärande. Yrkeskunniga som arbetar med unga vuxna i välfärdsområdet får bekanta sig med Kulturverkstad Kosmo bland annat via den elektroniska serviceplattformen Tarmoa.

Servicebehovet hos barn och unga

År 2022 täckte barnrådgivningens omfattande hälsoundersökningar bland 4-åringar 63 procent (hela landet 54,9 %) (Sotkanet). Under 2024 har man i rådgivningarna och skolhälsovården skapat ett enhetligt tillvägagångssätt för utredning av stödbehov för personer som inte genomgått hälsokontroller. Målet är dessutom att utarbeta en regionalt enhetlig praxis enligt vilken man vid omfattande hälsokontroller alltid går igenom 4R-modellen, det vill säga rutiner, gränser, skärmtid, information om sociala medier samt måltidssituationer.

Av elever i årskurserna 4 och 5 som besvarade enkäten Hälsa i skolan 2023 upplevde 12,3 procent att hälsotillståndet var medelmåttigt eller dåligt i Östra Nylands välfärdsområde. Motsvarande andel för elever i årskurserna 8 och 9 var 31,5 procent, för studerande i yrkesläroanstalter 30,1 procent och för gymnasieelever 29 procent. Procentandelen för elever i årskurserna 8 och 9 är störst i jämförelse mellan välfärdsområdena.

Tillfredsställelsen med livet ser ut att försämrats när eleverna övergår från lågstadiet till högstadiet och särskilt när det gäller flickor. År 2023 var 90,3 procent av flickor i årskurserna 4 och 5 nöjda med livet, medan endast 46,8 procent av flickor i årskurserna 8 och 9 fortfarande var nöjda med livet. I läroanstalterna på andra stadiet är cirka varannan flicka nöjd med sitt liv. Enligt enkäten Hälsa i skolan (2023) upplevde 8,5 procent av elever i årskurserna 8 och 9 i Östra Nyland att de mobbats i skolan minst en gång i veckan, medan motsvarande andel i hela landet var 7,9 procent.

Ungefär var tredje (32,3 %) högskoleelev från Östra Nyland besökte enligt THL:s enkät Hälsa i skolan (2023) en skolhälsovårdare i andra ärenden än för hälsokontroller under läsåret. Enligt samma enkät upplevde 59,9 procent av elever i årskurserna 8 och 9 att man lätt kunde besöka skolhälsovårdarens mottagning, men 27 procent av elever i årskurserna 8 och 9 upplevde att de inte fått stöd och hjälp för sitt välbefinnande av skolhälsovårdaren, även om de hade behövt det. Med hänvisning till hela landets resultat av enkäten Hälsa i skolan 2023 konstateras i THL:s meddelande att den rikliga användningen av tjänster berättar om en god tillgång till tjänster, men även om barns och ungas stora stödbehov.

Man har identifierat som ett riksomfattande fenomen att barn och unga söker sig till elevhälsotjänsterna på grund av djupare och mer komplicerade stödbehov än tidigare. För att svara på dessa behov behövs stöd av flera yrkeskunniga, fler besök och intensivare stöd. Utmaningen uppstår av hur elevhälsotjänsterna utöver detta även ska kunna sköta sitt förebyggande arbete och erbjuda tjänster för alla som behöver det. (THL, 2024.)

Servicebehovet hos barn och unga

Östra Nylands välfärdsområde har haft svårt att rekrytera skolpsykologer och skolläkare. I Östra Nylands enkät om fenomeninformation (2024) konstaterade yrkeskunniga att bristen på skolpsykologer försvårar upptäckt och vård av ungas problem. Oron över behovet av skolpsykologer för barn och unga har även registrerats i Östra Nylands välfärdsområdes sociala rapportering.

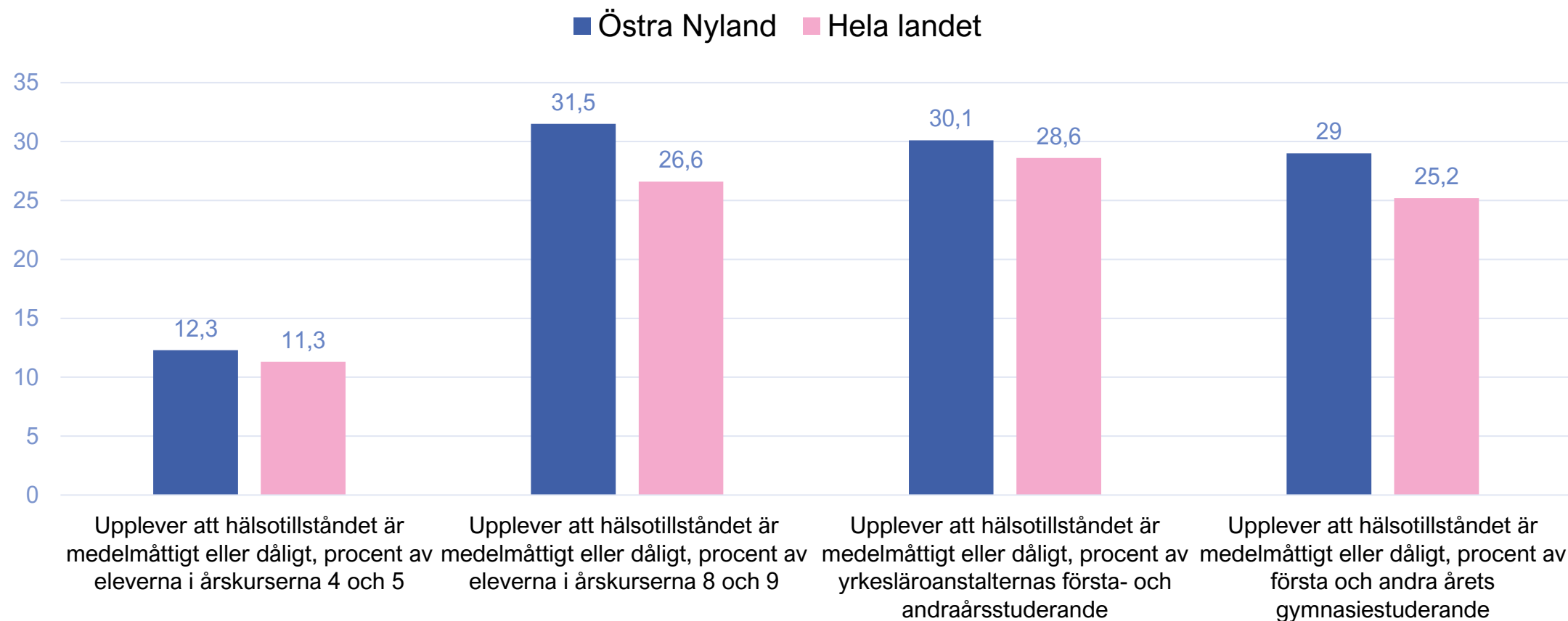
Enligt THL:s uppföljningsrapport om elevhälsotjänsterna (2024) upplevde 82 procent av respondenterna att tillgången till psykologtjänster inom Östra Nylands välfärdsområde försämrats något eller betydligt under läsåret 2023–2024. Respondenterna var yrkeskunniga som utförde kundarbete inom elevhälsan. Uppföljningsrapporten visar att psykologsituationen även är utmanande på riksnivå. Välfärdsområdena producerar psykologtjänster mycket som köptjänst. I uppföljningsrapporten rapporterade psykologer inom den grundläggande utbildningen att de i genomsnitt använder nästan hälften av sin arbetstid för planering av stöd för inlärningsssvårigheter och inlärn timer. Tillgången försvagas även av de studerandes långvariga och intensivare stödbehov, varvid kundantalet ser ut att minska, men mängden individuellt arbete förblir detsamma. (Hietanen-Peltola m.fl., 2024.)

Elevhälsan har stärkts bland annat med hjälp av psykologköptjänster och psykiatriska sjukskötare. Det har även utarbetats en plan för placeringen av psykologer i området. Inom Östra Nylands välfärdsområde pågår fram till utgången av 2025 ett statligt stött projekt där man utvecklar och erbjuder stöd i ett tidigt skede för ett barn eller en ung person som uppvisar neuropsykiatriska symtom och för barnets familj samt utvecklar en ADHD-diagnostisk servicekedja för såväl förskolebarn som barn i grundskoleåldern.

Barns och ungas välfärd behandlas sektorsövergripande bland annat i kommunernas välfärdsgupper för barn och unga, i den regionala samarbetsgruppen för elevhälsa och i de läroanstaltsspecifika elevhälsogrupperna. I den regionala samarbetsgruppen för elevhälsa har man bland annat behandlat en modell för att stödja närvaron i syfte att minska frånvaron och stödja studierna samt en krisplan för att förebygga krissituationer, förbereda sig på dem och ordna eftervård.

Upplever sitt hälsotillstånd medelmåttigt eller dåligt

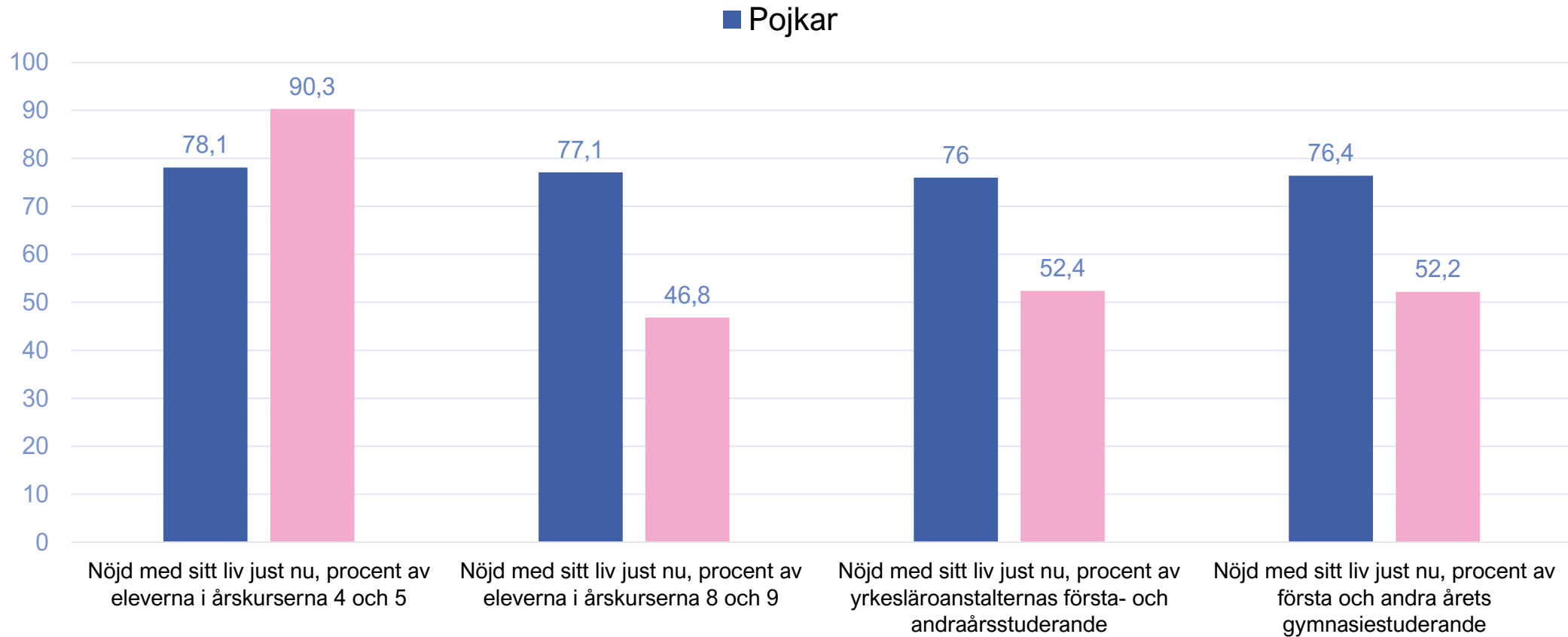
Barn och unga i Östra Nyland i förhållande till barn och unga i hela landet år 2023

Figur 11. Upplever sitt hälsotillstånd medelmåttigt eller dåligt (enkäten Hälsa i skolan, 2023)

Pojkars och flickors tillfredsställelse med livet

Östra Nyland 2023

Figur 12. Nöjd med sitt liv för närvarande, procent (enkäten Hälsa i skolan, 2023)

Personer i arbetsför ålder

Personer i arbetsför ålder i Östra Nyland

Vuxenbefolkningens fysiska funktionsförmåga

Motion som stöd för arbetsföra personers arbets- och funktionsförmåga

Välfärd med näring och styrning av levnadsvanor för personer i arbetsför ålder

Användningen av tobaks- och nikotinprodukter påverkar befolkningens hälsa

Utnyttjande av naturens effekter på välbefinnandet inom social- och hälsovården

Kulturens betydelse för välbefinnandet

Rusmedel, beroenden och upplevelser av våld i nära relationer som risk för nedsatt psykisk hälsa

Förebyggande fyra vindar-arbete

Arbetsföra personers arbets- och funktionsförmåga

Främjande av sysselsättning och integration genom sektorsövergripande samarbete

Levnadsvanorna för personer i arbetsför ålder väcker oro i Östra Nyland. Över hälften av dem som är över 20 år rör sig för lite i förhållande till rekommendationerna för hälsotion och i Östra Nyland finns det fler besök i anslutning till diabetes än i genomsnitt i hela landet.

Rusmedel, beroenden och upplevelser av våld i nära relationer är risker för nedsatt psykisk hälsa. Psykisk belastning bland personer i arbetsför ålder har ökat och i synnerhet högutbildade upplever i allt högre grad att de inte orkar arbeta ända fram till pensionsåldern.

Arbetslöshet och ekonomiska utmaningar försämrar invånarnas välfärd och ökar servicebehovet. Livsstilshandledning, processen för hälsokontroller för arbetslösa och verksamhetsmodellen De fyra vindarna utvecklas för att främja välfärden hos personer i arbetsför ålder.

Personer i arbetsför ålder i Östra Nyland

År 2023 är 51,2 procent av Östra Nylands invånare i arbetsför ålder 25–64-åringar. Andelen sysselsatta var 45,1 procent av befolkningen i åldern 15–74 år (hela landet 43,1 %). Av över 20-åriga invånarna i Östra Nyland har 33 procent fått högre utbildning och 40 procent utbildning på medelnivå. Dessa motsvarar medeltalen i hela landet. (Sotkanet, 2023.)

År 2023 fick 5,8 procent av 25–64-åringar utkomststöd (hela landet 7,5 %). År 2023 fick 7,9 procent av bostadshushåll i Östra Nyland allmänt bostadsbidrag (hela landet 14,2 %). Efter statistiken för 2023 har Finlands regering gjort nedskärningar i socialskyddet. Av svaren på fenomenenkäten som utarbetats för arbetstagare inom välfärdsområdet framkommer oro över utkomstutmaningar och ekonomiskt illamående hos personer som är i arbetsför ålder.

Invånares försämrade ekonomiska situation i Östra Nyland syns även i det ökade antalet människor som behöver mathjälp. Utdelning av svinnsnack och gemensamma måltider ordnas i Östra Nyland i samarbete med välfärdsområdet, kommunerna, församlingarna och organisationerna. Det patrullerande socialarbetet på mathjälpssevenemang rapporterar att det huvudsakliga stödbehovet hos invånare som påträffats inom mathjälpen 2024 gällde ekonomi- och boendefrågor.

Av 20–64-åringar upplever 33,6 procent sitt hälsotillstånd som medelmåttigt eller sämre (2022: hela landet 32,7 %). När man granskar orsakerna till läkarbesök inom primärvårdens öppenvård finns det i Östra Nyland relativt sett fler diabetesrelaterade besök (4,1 %) än i Finland i genomsnitt (2,8 %). (Sotkanet.)

Undersökningen Hälsosamma Finland är en undersökning som genomförts av Institutet för hälsa och välfärd (THL) och som utreder den finländska vuxenbefolkningens (20 år fyllda) välbefinnande, hälsotillstånd och serviceupplevelser. Enkätundersökningen genomfördes mellan september 2022 och mars 2023. Följande resultat fås under 2025. Enligt undersökningen Hälsosamma Finland (2022) upplever cirka var fjärde östnylänning att hen fått otillräckliga läkarmottagningstjänster och att situationen har försämrats jämfört med den föregående enkäten (2020). År 2022 upplevde upp till 79 procent av den vuxna befolkningen problem och bekymmer med användningen av elektroniska tjänster.

År 2023 inleddes tjänsten HyVä-digi i Östra Nylands välfärdsområde. Tjänsten erbjuder elektroniska social- och hälsovårdstjänster. Både uppföljningssiffrorna för HyVä-digi och enkäten om fenomeninformation som genomfördes 2024 berättar att tjänsten har tagits emot väl och att kunderna har varit nöjda. HyVä-digi sänker tröskeln för kontakt och tillgången till service är smidig. Endast under december 2024 fick HyVä-digi 2 424 kontakter och tillfredsställelsen med tjänsten var under december 4,7/5. I huvudsak används HyVä-digi av personer i åldern 15–49 år, men 2024 kom upp till 130 kontakter från personer över 85 år. (ÖN vfo 2024.)

Motion som stöd för arbetsföra personers arbets- och funktionsförmåga

Motion har rikligt med positiva effekter på den fysiska, psykiska och sociala hälsan. Idrott och motion gör att man sover bättre, förbättrar den upplevda livskvaliteten och bland annat minnet och problemlösningsförmågan. Motion och idrott hjälper även vid stresshantering och lindrar ångest. (THL, 2024.)

Av 20 år fyllda östnylänningar med utbildning på medelnivå rör sig 56,9 procent för lite enligt rekommendationerna för hälsomotion (hela landet 55,3 %). Av personer som fyllt 20 år med hög utbildning rör sig upp till 57,8 procent för lite i förhållande till rekommendationerna för hälsomotion, och antalet personer som rör sig för lite ökar i denna utbildningsgrupp. (Sotkanet, 2022.)

Andelen personer i åldern 20–64 år som i Östra Nyland upplever stora svårigheter med att springa 100 meter är 11 procent, medan motsvarande siffra i hela landet är 9,7 procent. Enligt registrerad statistik får endast mindre än 1 procent av kunder inom primärvården rådgivning och handledning i anslutning till motion och idrott. (Sotkanet, 2022.)

Kommunerna ordnar motionsgrupper för dem som är i behov av bland annat viktkontroll, för arbetslösa och för unga som inte deltar i studier. För unga som inte deltar i studier och i synnerhet för dem som är i behov av viktkontroll kan effektiviseringen av motionsgruppsverksamhet ha gynnsamma effekter. Orörlighet är ett av de oroväckande fenomenen i Östra Nylands regionala HYTE-förhandlingar 2024.

I Östra Nyland finns ett regionalt idrottsnätverk där kommunen fungerar som sammankallare. I motionsnätverket har man främjat samarbetet mellan välfärdsområdet och kommunernas motionsrådgivning. Som bäst håller man på att utarbeta partnerskapsavtal för kommunernas och välfärdsområdets motionsrådgivning. Även företrädarna för organisationerna ingår i motionsnätverket.

Östra Nylands social- och hälsovård har inlett en sektorsövergripande arbetsgrupp för handledning av levnadsvanor. Arbetsgruppen arbetar med handboken för livsstilshandledning till stöd för de yrkeskunnigas arbete inom välfärdsområdet. Att föra på tal motion och hänvisa till motionsrådgivningen är exempel på temana i handboken.

Fysisk funktionsförmåga och motionsmöjligheter hos personer i arbetsför ålder

Indikator	Östra Nyland		Förändring	Hela landet	
<u>Andelen personer som upplever stora svårigheter med att springa 100 meter, procent av personer i åldern 20–64 år (2022)</u>	11%			9,7 %	
<u>Andelen personer som rör sig för lite enligt rekommendationerna för hälsomotion, procent av personer som fyllt 20 år, enligt utbildningsgrupp (2022)</u>	Låg	62,6 %		Låg	63,1 %
	Medelnivå	56,9 %		Medelnivå	55,3 %
	Hög	57,8 %		Hög	53,9 %
<u>Rådgivning och handledning i anslutning till motion, procent av kunder inom primärvården (2022)</u>	0,94 % (ny, ingen jämförelse)			-	
<u>Kommunens motionsgrupper i Östra Nyland bland annat för unga som inte deltar i studier och är i behov av viktkontroll (2022)</u>	77			80	
	11			80	

Tabell 5. Vuxenbefolkningens fysiska funktionsförmåga och motionsmöjligheter (Sotkanet, THL: Avohilmo, 2022).

Välfärd med näring och livsstilshandledning för personer i arbetsför ålder

Med näringshälsa avses främjande av hälsa och välfärd med hjälp av kost i olika ålders- och befolkningsgrupper. Metoderna ska grunda sig på evidensbaserad kunskap och god praxis. Det viktigaste målet med handledningen är att stärka kundens känsla av hens förmåga genom att lyfta fram kundens styrkor och rikta in förändringar i levnadsvanorna enligt hens situation och resurser. (Livsmedelsverket, 2023.)

Genom att främja näringshälsan strävar man bland annat efter att

- förbättra arbets- och funktionsförmågan hos personer i arbetsför ålder
- öka hälsa och välfärd samt minska hälsoskillnader mellan befolkningsgrupper
- förebygga sjukdomar
- som stöd för viktkontroll
- i ett tidigt skede identifiera och i rätt tid ingripa i näringsrisker (undernäring och fel näring)
- stödja näringsvården av sjukdomar

Enligt Livsmedelsverket (2023) sker en betydande del av främjandet av näringshälsan utanför social- och hälsovården. Måltidsvanor som främjar välbefinnandet ska främjas till exempel i ungdomsverkstäder, organisationers kurs- och gruppverksamhet, boendeservice samt som en del av skolornas matfostran och undervisning i huslig ekonomi.

En glädjesak i Östra Nyland är att personer i åldern 20–64 år äter grönsaker, bär och frukt flera gånger per dag och oftare än i genomsnitt i hela landet. Däremot väcker bland annat fetma, som ökar bland personer med högskoleutbildning, och ett allt större antal typ 2 diabetiker oro. (Sotkanet, 2022.)

Inom social- och hälsovården i området har det inrättats en näringsarbetsgrupp vars uppgift är att skapa en regional handbok för näringsterapi som stöd för yrkeskunniga. I välfärdsområdets centrala område för social - och hälsovårdstjänster finns två näringsterapeuter som främst betjänar sitt eget område. Näringsterapi anskaffas även som köptjänst. I området finns utsedda näringsansvariga som har till uppgift att förmedla information till den egna enheten om frågor som rör näringshandboken. Kriterierna för näringsterapi har preciserats och dessa ska ännu bearbetas tillsammans med den specialiserade sjukvården. Personalen kommer att få utbildning i kriterierna.

Riktade informationsmöten om kost och munhälsa ordnades hösten 2024 för invandrare i området. Responsen på dessa har varit positiv och avsikten är att fortsätta och vidareutveckla tillställningarna år 2025, även tillsammans med andra Hyte-aktörer.

Välfärd med näring och livsstilshandledning för personer i arbetsför ålder

Enligt Statens näringsdelegation är målet med livsstilshandledningen i anslutning till näringshälsa att stödja genomförandet av välfärdsfrämjande kostvanor och bestående förändringar i levnadsvanorna. Livsstilshandledningen är en viktig del av den förebyggande hälso- och sjukvården. (Livsmedelsverket, 2023.) Livsstilshandledning (motions- och kostrådgivning) kan delvis fördröja och förebygga uppkomsten av typ 2 diabetes. Enligt statistikuppgifterna genomförs livsstilshandledning enligt God medicinsk praxis-rekommendationerna för personer som löper risk för typ 2 diabetes dåligt i Östra Nyland.

Med livsstilshandledning avses stöd för individer eller grupper med att göra positiva förändringar i levnadsvanorna. För att det ska lyckas krävs samarbete mellan välfärdsområden, kommuner, företag, organisationer och föreningar. Ur invånarens synvinkel kräver en smidig servicekedja för livsstilshandledning en tydlig arbets- och ansvarsfördelning samt ett gott informationsflöde mellan organisationerna. Invånaren deltar i planeringen av den egna servicekedjan och i valet av tjänster, och får behövt stöd för sitt beslutsfattande. (STM, 2022.)

Inom välfärdsområdets social- och hälsovård har det inrättats en sektorsövergripande arbetsgrupp för livsstilshandledning, vars mål är att skapa

enhetliga verksamhetsmodeller för livsstilshandledning i området och som stöd för yrkeskunnigas arbete utarbeta en handbok för livsstilshandledning i enlighet med temana (motion, näringsintag, sömn, nykterhet, kulturvälbefinnande) i SHM:s checklista för livsstilshandledning (2022). Det hör till arbetsbeskrivningen för alla yrkeskunniga inom välfärdsområdet att föra på tal livsstil samt handleda och ge råd om den.

Välfärdsområdet utvecklar och förenhetligar regionala vårdkedjor som stöd för yrkeskunniga, till exempel för diabetes och fetma. Den digitala vårdkedjan för graviditetsdiabetes som stöd för egenvården är redan klar och har tagits i bruk. Vårdkedjorna kommer att finnas i handboken för livsstilshandledning.

I början av 2025 inleddes infokvartar för främjande av hälsa och välfärd som riktar sig till personalen och som behandlar olika Hyte-teman, såsom näring samt mun- och tandhälsa. Kvartarna inspelas och informationen delas även ut enligt överenskommelse till yrkeskunniga i kommunerna i området.

Näringsbekymmer

Indikator	Östra Nyland		För- ändring	Hela landet	
<u>Diabetes som orsak till läkarbesök inom primärvårdens öppenvård, procent av alla registrerade besöksorsaker (2023)</u>	4.1			2,8	
<u>Genomförande av livsstilshandledningen för personer som riskerar att insjukna i typ 2 diabetes i enlighet med God medicinsk praxisrekommendationen (2024)</u>	6 (0 = det svagaste resultatet, 100 = det bästa resultatet)				
<u>Andelen feta (kroppens viktindex BMI $\geq$ 30 kg/m²), procent av personer som fyllt 20 år, enligt utbildningsgrupp (2022)</u>	Låg	25,5		Låg	26,3
	Medelnivå	18,7		Medel-nivå	22,7
	Hög	22		Hög	19,6

Tabell 6. Näringsbekymmer (THL, Hyte-koefficient 2024, Statistik över primärvården 2023 samt Sotkanet, undersökningen Hälsosamma Finland 2022).

Användningen av tobaks- och nikotinprodukter påverkar befolkningens hälsa

Användningen av tobaks- och nikotinprodukter utgör en betydande risk för befolkningens hälsa. Syftet med tobakslagen är att användningen av tobaks- och nikotinprodukter ska upphöra före 2030. Enligt undersökningen Hälsosamma Finland (2022) har den dagliga tobaksrökningen hos befolkningen i arbetsför ålder sjunkit inom Östra Nylands välfärdsområde. Av 20–64 åringar röker 11,0 procent dagligen (hela landet 11,3 %). Daglig tobaksrökning är vanligast bland befolkning med låg utbildningsnivå. Av personer med låg utbildning röker 13,9 procent dagligen (hela landet 13,8 %). (Sotkanet, 2022.)

Ett samarbete med JAPreventNCD-projektet som administreras av Filha ry inleddes i början av 2024 i Östra Nylands välfärdsområde. Målet med projektet är att utveckla praxis för nikotinavvänjning inom Östra Nylands välfärdsområde. Under 2024 har man skapat en regional nikotinavvänjningsprocess inom Östra Nylands välfärdsområde och ett nätverk av nikotinavvänjningskontaktpersoner har inrättats. Nikotinavvänjningen genomförs systematiskt på hälsostationerna i området. Som stöd för förande på tal, tidig identifiering och mini-intervention kommer man att erbjuda yrkeskunniga i området utbildning under 2025–2026.

Indikator 2022	Östra Nyland	Hela landet
<u>Andelen personer som röker dagligen (%) (ind. 4 404)</u>	10,0	9,8
<u>Andelen personer som röker dagligen (%), 20–64 åringar (ind. 4 405)</u>	11,00	11,3
<u>Andelen personer som röker dagligen (%), utbildning på medelnivå (ind. 4 409)</u>	6,9	8,0
<u>Andelen personer som röker dagligen (%), utbildning på hög nivå (ind. 4 410)</u>	5,5	5,8
<u>Andelen personer som röker dagligen (%), utbildning på låg nivå (ind. 4 408)</u>	13,9	13,8

Tabell 7. Andelen personer som röker dagligen % (Sotkanet, 2022.)

Utnyttjande av naturens effekter på välbefinnandet inom social- och hälsovården

Naturen har traditionellt sett betytt mycket för finländarna. Förändringarna i samhället har dock försämrat vårt förhållande till naturen. Mänsklig verksamhet har haft betydande konsekvenser för jordens tillstånd. Överkonsumtion av naturresurser, miljöförorening och skadlig bearbetning av den hotar på många sätt hälsan och välfärden, liksom även bristen på människans kontakt med naturen. Vår livsmiljö har alltså urbaniserats och våra levnadsvanor har förändrats. (Mielenterveystalo.fi, THL 2024.)

Redan en kort vistelse i naturen får en att återhämta sig från stress, ökar energin och förbättrar sinnesstämningen. Vistelse i naturen kan även förbättra förmågan att klara av uppgifter och vara uppmärksam. Utöver den psykiska hälsan har naturens hälsofördelar även identifierats i många folksjukdomar, såsom hjärt- och kärlsjukdomar. Naturen lockar även människorna att röra sig, vilket förbättrar konditionen och hjälper exempelvis med viktkontroll. (Tyrväinen, 2023.) De effekter på välbefinnandet som fås av naturen börjar snabbt men kvarstår även länge. Alla borde ha lika rätt att uppleva dessa effekter. (Mielenterveystalo.fi, Suomenlatu.fi).

Enligt indikatoruppgifterna bor hela Östra Nylands befolkning högst 1 kilometer från närrekreationsområden (Liiteri, 2024). Enligt undersökningar minskar naturens närhet i livsmiljön sjukfrekvensen och ökar även känslan av lycka.

En färsk utredning visar att Finland med hjälp av naturen kan få årlig nytta på upp till hundratals miljoner euro enbart i bekämpningen av depression och typ 2 diabetes samt i läkemedelsbehandling av astma. Forskare föreslår ett nationellt naturhälsoprogram för Finland som syftar till att förankra naturens hälsofördelar i människornas vardag och som en del av social- och hälsovården. (Sitra, 2024.)

Enligt Stiglitz-kommissionen är miljön ett av delområdena i välfärden (figur 1) och ett exempel på detta är att man möjliggör trygg och tillgänglig motion i närnaturen. Naturen är ett av temana för den digitala plattformen för Hyte-tjänster som nationellt är under utveckling, eftersom det är viktigt att yrkeskunniga inom främjande av hälsa och välfärd kan styra kunderna till naturen, antingen genom ledd verksamhet eller på eget initiativ.

Med hjälp av verksamhetsmodellen Hälsoskogen (Terveysmetsä) utnyttjar och möjliggör man motion i den närliggande naturen. Verksamhetsmodellen har utvecklats i Östra Nyland inom social- och hälsovårdstjänsterna i ett sektorsövergripande samarbete som en del av främjandet av hälsa och välfärd redan innan välfärdsområdet inleddes. Med Hälsoskogen (Terveysmetsä) avses såväl plats som attityd. I en utvärdering av THL har gruppverksamhetsmodellen Hälsoskogen (Terveysmetsä) konstaterats vara en effektiv verksamhetsmodell som främjar hälsa och välfärd. I slutet av 2024 utbildades yrkeskunniga inom arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, social rehabilitering samt mentalvårds- och missbrukartjänster till Hälsoskogsguider, som en del av projektet för hållbar tillväxt. Utvecklingen av verksamhetsmodellen vid enheterna fortsätter våren 2025. På basis av forskningsdata erbjuder verksamhetsmodellen goda möjligheter till sektorsövergripande samutveckling. Alla kundgrupper, oberoende av ålder, drar nytta av naturens effekter på välbefinnandet.

Kulturens betydelse för välbefinnandet

Med kulturvälfärd avses människans individuella eller samhälleliga erfarenhet av att kultur och konst ökar välbefinnandet eller har samband med den (TAIKE, 2021). De konsekvenser som stöder kulturvälfärden sträcker sig genom hela människans livscykel. Kulturen har konstaterats ha positiva effekter på den psykiska, fysiska och sociala välfärden (Backman m.fl., 2023). Kulturen är ett möjligt sätt att minska hälsoskillnaderna och stärka känslan av delaktighet. Finlands grundlag och FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna fastställer att var och en har rätt att delta i konst och kultur, utveckla sig själv och sin gemenskap med hjälp av dem samt ha möjlighet att uttrycka sig fritt (kulturella rättigheter).

Kulturvälfärdens nuläge i Östra Nyland har utretts under 2024. Enligt undersökningen Hälsosamma Finland (2022) använder 26,3 procent (hela landet 29,8 %) av respondenterna månatligen någon kulturtjänst i Östra Nylands välfärdsområde. Av de östnylänningar som behövde kulturtjänster upplever 33,3 procent (hela landet 21,4 %) att det inte finns tillräckligt med tjänster. I synnerhet 20–64-åringar (36,1 %) skulle önska mer kulturtjänster i Östra Nyland. När tillgången till kulturtjänster granskades fanns det i varje Östra Nylands kommun ett bibliotek, och i varje kommun, med undantag för Lappträsk (43 %), bor över hälften av invånarna mindre än 3 km från biblioteket (KULTTI, 2022). Biblioteken fungerar i många kommuner som mötesplatser för kultur och erbjuder mångsidiga tjänster.

Kommunernas kulturtjänster erbjuder mångsidiga tjänster inom ramen för sina resurser och tröskeln sänks bland annat genom att erbjuda många avgiftsfria kulturtjänster. Kommunerna uppmuntras att föra information om kulturtjänsterna till serviceplattformen Tarmoa som utvecklas i välfärdsområdets projekt för hållbar tillväxt i Finland (RRP). Plattformen tas i bruk under år 2025 och den samlar ihop olika tjänster för främjandet av hälsa och välfärd på en och samma plattform så att yrkeskunniga och invånare kan hitta dem. Nätverksbildningen med aktörer inom kulturvälfärden har gjorts med hjälp av Nylands förbund, bland annat genom att delta i Nylands Kulturmarknad.

Inom Östra Nylands välfärdsområde är kulturvälfärden en del av strukturen för handledningen av levnadsvanor. Det är lika viktigt att föra kultur på tal som exempelvis motion. Medvetenheten om kulturvälfärd som ett sätt att främja kunders hälsa och välfärd bör ytterligare ökas.

Hösten 2024 utbildades kamratgruppshandledare för tillämpad konst i Östra Nylands välfärdsområde av Taiteen Sulattamo ry. Man valde ut fem personer, av vilka tre startade gruppen och två blev färdiga. Efter utbildningen har den utbildade beredskap i att inrätta en kamratgrupp som intresserar en själv och leda gruppens verksamhet med hjälp av konst som arbetsredskap. I fortsättningen kommer man i välfärdsområdets öppna missbrukarrehabilitering att erbjuda kamratgruppverksamhet inom tillämpad konst.

Rusmedel, beroenden och upplevelser av våld i nära relationer som risk för nedsatt psykisk hälsa

Inom Östra Nylands välfärdsområde utför man förebyggande mentalvårds- och missbruksarbete enligt verksamhetsmodellen De fyra vindarna. Verksamhetsmodellen De fyra vindarna syftar till att på ett övergripande sätt förebygga psykisk ohälsa, missbruks- och penningospelsskador samt våld i nära relationer. I ljuset av indikatorerna ser man att rusmedel, beroenden och upplevelser av våld i nära relationer är risker för nedsatt psykisk hälsa. Dessa fenomen har även samband med risken för marginalisering.

Enligt undersökningen Hälsosamma Finland (2022) använde 27,7 procent (hela landet 29,0 %) av 20–64-åringarna för mycket alkohol. Särskilt männens andel (35,9 %) har ökat jämfört med tidigare statistik. Även alkoholsjukligheten är vanligare i Östra Nyland jämfört med hela landet. (Nationella hälsoindexet 2024). Alkohol är den största orsaken till förlorade levnadsår i Östra Nyland (PYLL) (EHYT).

Enligt undersökningen är användningen av cannabis bland 20–64-åringar mindre jämfört med hela landet. Fyra procent (hela landet 5,1 %) av 20–64-åringar hade använt cannabis under de senaste 12 månaderna. Av en avloppsvattenundersökning som inleddes i Borgå år 2024 ser man dock att även användningen av andra droger förekommer i området. Enligt avloppsvattenundersökningen konstaterades exempelvis användning av syntetiska katinoner i Borgå för varje insamlingsdag i mars 2024.

På basis av enkäten om rusmedelsläget som i november 2024 riktades till invånarna i Östra Nyland är invånarna särskilt oroade över närståendes rusmedelsanvändning. Nästan var femte (18,6 %) respondent hade varit oroad över en närståendes rusmedelsanvändning eller penningspelande. Mest oroade

användningen av alkohol (30,9 % av respondenterna) samt tobaks- och nikotinprodukter (31,3 % av respondenterna).

Med tanke på den psykiska välfärden är den psykiska belastningen hos befolkningen i arbetsför ålder mindre än med medelvärdet i hela landet. År 2022 upplevde 18,0 procent (hela landet 19,3 %) av befolkningen i åldern 20–64 år att de hade en betydlig psykisk belastning. Siffran är uppåtgående jämfört med det tidigare resultatet (16,3 %). Den psykiska belastningen har ökat i synnerhet hos högutbildade.

Situationen med våld i nära relationer är också på en oroväckande nivå i Östra Nyland. Av befolkningen i åldern 20–64 år har 10 procent upplevt fysiskt eller psykiskt våld i nära relationer enligt undersökningen Hälsosamma Finland (2022). På basis av denna är upplevelser av våld i nära relationer vanligare i området än i andra delar av landet. Enligt undersökningen upplever män (9,7 %) mer våld i nära relationer i Östra Nyland än i andra delar av Finland. Våld i nära relationer som fenomen syns dock i allt högre grad även i välfärdsområdets tjänster, även om utmaningarna i anslutning till identifiering av våld fortfarande döljer en stor del av fenomenet.

På basis av enkäten om fenomeninformation som riktades till yrkeskunniga (2024) upplever man inom social- och hälsovårdstjänsterna oro över ökad rusmedelsanvändning, psykiska problem, erfarenheter av ensamhet, konsekvenser av fenomenet våld i nära relationer samt ekonomiska utmaningars inverkan på det psykiska välbefinnandet.

Förebyggande fyra vindar-arbete

Förebyggande fyra vindar-arbete utförs på många nivåer i området. Förande på tal och tidigt stöd har en betydande roll inom social- och hälsovårdstjänsterna med tanke på förebyggandet av De fyra vindarnas fenomen. Målet har varit att mer och mer systematiskt föra på tal genom att ingjuta verksamhetsmodellen De fyra vindarna inom såväl social- som hälsovårdsprocesserna. Metoderna för förebyggande arbete genomförs i såväl förebyggande som korrigerande tjänster.

Stärkandet av kompetensen är en del av det förebyggande arbetet enligt De fyra vindarna. År 2024 utbildades 15 nyckelpersoner inom våld i nära relationer i välfärdsområdet. I anslutning till att föra rusmedel och penningsspel på tal, till tidigt stöd och mini-intervention har man ordnat fem föreläsningsutbildningar som är öppna för alla yrkeskunniga inom välfärdsområdet. Genom dessa utbildningar har 197 yrkeskunniga inom välfärdsområdet nåtts. Dessutom använder man i området verksamhetsmodellen De fyra vindarnas utbildningspaket, som består av nätkurser i anslutning till fenomenen. Detta utbildningspaket genomfördes inom området år 2024 av cirka 100 yrkeskunniga från olika enheter. Utöver dessa utbildningar har yrkeskunniga erbjudits olika webinarier och informationsinslag i anslutning till fenomen och befintliga tjänster. Till stöd för arbetet har man skapat De fyra vindarnas kort, vars syfte är att stödja yrkeskunniga i att föra på tal frågor och öka kunskapen om de viktigaste tjänsterna.

Hösten 2024 genomfördes en enkät om behoven av kompetens och utveckling i välfärdsområdet. Enkätens svar kommer att beaktas i planeringen av framtida utbildningshelheter. Enkäten besvarades av 234 yrkeskunniga inom välfärdsområdet.

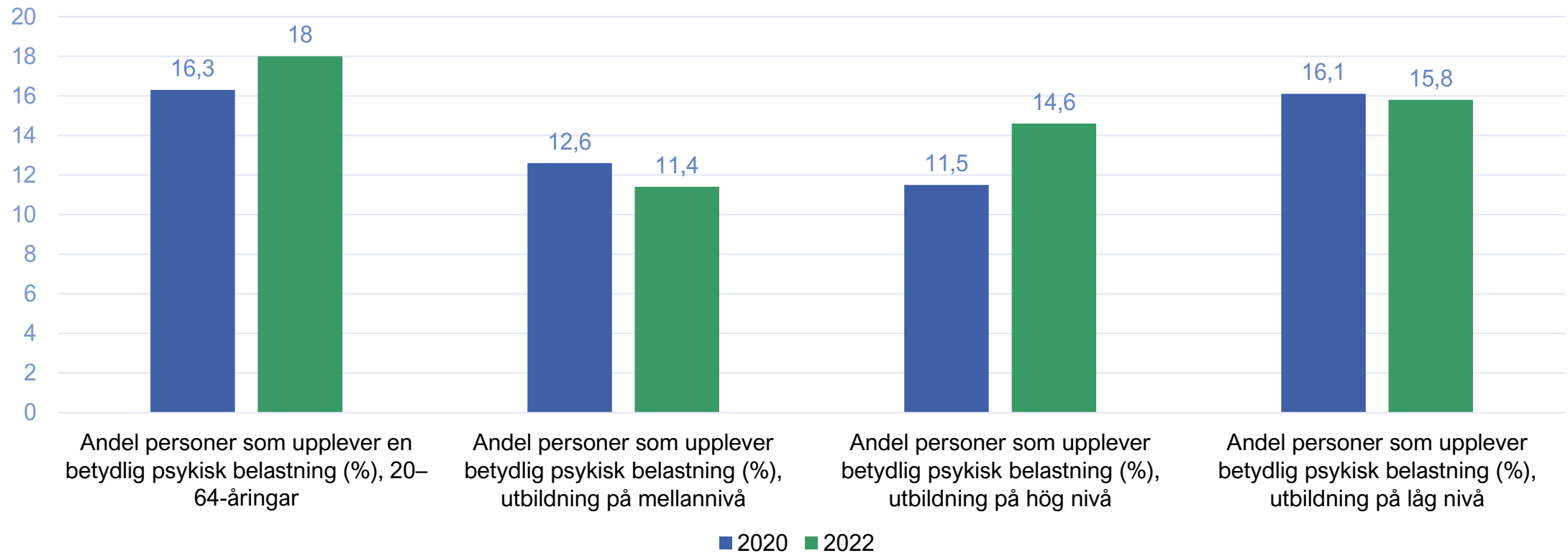
Med tanke på främjande av psykisk hälsa samt förebyggande av våld i nära relationer och missbruksskador har det ordnats enstaka webinarier i området för invånarna i anslutning till missbruksproblem, våld och sömn. Syftet med webinarierna har varit att erbjuda invånarna i området information och stöd med låg tröskel. Webinarierna har genomförts i samarbete med Nylands välfärdsområden och Helsingfors stad samt organisationsaktörer.

Verksamhetsmodellen Första linjens terapier är i bruk i hela välfärdsområdet. År 2024 användes terapinavigatoren 2 934 gånger i området. I och med verksamhetsmodellen Första linjens terapier och graderingen av vården att smidigt få tillgång till mental- och missbrukartjänster. Man har även utvecklat hälsorådgivning för narkotikamissbrukare och det uppsökande närarbetet för att besvara behovet av stöd och vård för dem som redan upplever rusmedelsolägenheter i området. Sedan november 2024 har man även i HyVä-digi kunnat uträtta ärenden som gäller mentalvårds- och missbrukarärenden. Två sjukskötare som specialiserat sig på dessa tjänster har anställts.

Kompanjonskapshuset Medvind som verkar i området erbjuder invånarna i området obegränsat stöd med De fyra vindarnas utmaningar. Medvind är ett positivt exempel på arbete som utförs tillsammans med organisationerna och som kompletterar basservicen i välfärdsområdet samt erbjuder stöd i ett tidigt skede och sänker tröskeln för att söka sig till tjänsterna. År 2024 hade Kompanjonskapshuset Medvind 3 760 besök.

Den psykiska belastningen hos personer i arbetsför ålder

Jämförelse mellan åren 2020 och 2022 i Östra Nyland

Figur 13. Andelen personer som är betydligt psykiskt belastade (%) (Sotkanet, 2022.)

Förekomsten av De fyra vindarnas fenomen bland personer i arbetsför ålder

Indikator	Östra Nyland	Hela landet	Förändring
Andelen personer som använder för mycket alkohol (AUDIT-C) (%)	30,1	29,8	
Andelen personer som använder för mycket alkohol (AUDIT-C) (%), 20–64-åringar	27,7	29,0	
Alkoholrelaterade dödsfall, förlorade levnadsår (PYLL) i åldern 25–80 år/100 000 personer i motsvarande ålder, personer med låga inkomster	2 550	2 878	
Alkoholrelaterade dödsfall, förlorade levnadsår (PYLL) i åldern 25–80 år/100 000 personer i motsvarande ålder, personer med goda inkomster	333	250	
Andelen personer som har använt cannabis under de senaste 12 månaderna är (%), 20–64-åringar	4,0	5,1	
Poängtalet för indikatorn för positiv psykisk hälsa (SWEMWBS) på skalan 7–35 p (medeltal), utbildning på medelnivå	23,8	23,7	
Poängantalet för indikatorn för positiv psykisk hälsa (SWEMWBS) på skalan 7–35 p (medeltal), utbildning på hög nivå	24,4	24,0	
Poängantalet för indikatorn för positiv psykisk hälsa (SWEMWBS) på skalan 7–35 p (medeltal), utbildning på låg nivå	23,4	23,1	
Andelen personer som upplevt fysiskt eller psykiskt våld i nära relationer (%), 20–64-åringar	10,0	8,2	-

Tabell 8. Förekomsten av De fyra vindarnas fenomen bland personer i arbetsför ålder. (Sotkanet, 2022.)

Arbetsföra personers arbets- och funktionsförmåga

Levnadsvanorna, såsom ringa motion och övervikt, hos vuxenbefolkningen i Östra Nyland väcker oro i området, liksom tidigare konstaterats. Levnadsvanorna har även samband med de flesta folksjukdomar, såsom diabetes och orsakar förtida dödsfall samt försämrar arbets- och funktionsförmågan. (TTL, 2025)

Invaliditetsindexet beskriver invaliditeten hos befolkningen i arbetsför ålder i välfärdsområdet i förhållande till hela landets nivå (100). I Östra Nyland är detta index lågt (77,6). Indexet sänks särskilt av delindexet för låg yrkesinriktad rehabilitering. Antalet personer som får yrkesinriktad rehabilitering är i förhållande till alla välfärdsområden den minsta. (THL, 2024.)

Enligt undersökningen Hälsosamma Finland (2022) upplever upp till 20 procent, det vill säga var femte 20–64-åring i Östra Nyland, att de är helt eller delvis arbetsoförmögna. År 2023 fick 4,3 procent av 16–64-åriga i Östra Nyland invalidpension (siffran i hela landet var 5,2 %). Det är viktigt att stödja arbetsförmågan hos personer i arbetsför ålder för att främja hälsan och välfärden.

I Östra Nyland är 1,0 procent (i hela landet 1,1 %) av 18–34-åringar invalidpensionerade på grund av psykiska störningar och beteendestörningar. Detta är en av resultatindikatorerna för Hyte-koefficienten. (Sotkanet, 2023.) I synnerhet antalet invalidpensioner på grund av psykisk ohälsa hos unga vuxna har ökat under de senaste åren. Av mentalvårdsskäl pensioneras människor i genomsnitt vid yngre ålder än till exempel på grund av sjukdomar i stöd- och rörelseorganen. (Ilmarinen, 2025.)

År 2023 var 8,3 procent av arbetskraften arbetslös i Östra Nyland. Andelen är mindre än i landet i genomsnitt, men de långtidsarbetslösas andel av de arbetslösa, som är rentav 42,2 procent (2023), väcker oro. Andelen har sjunkit sedan 2022, men är fortfarande klart större än medelvärdet i hela landet (34,1 %). Ungdomsarbetslösheten har vänt uppåt från 2023 till 2024 i alla kommuner i regionen. Antalet arbetslösa ungdomar (18-24 år) ökade med 67 personer. Den strukturella arbetslösheten har varit oförändrad (Sotkanet 2024.)

Av utländsk arbetskraft i Östra Nyland registrerades 18,6 procent som arbetslösa arbetssökande 2022 (hela landet 18,3 %). Personer som arbetar med invandrare i Östra Nyland lyfte fram särskilt målgruppen kvinnor med invandrarbakgrund som löper risk för marginalisering på grund av brist på arbetsliv och stödnätverk. Arbetslöshet och arbetsoförmåga är bekymmer som även lyftes fram vid de kommunspecifika Hyte-förhandlingarna 2024.

Främjande av sysselsättning och integration genom sektorsövergripande samarbete

I främjandet av hälsa och välfärd är det viktigt att förtydliga arbetsfördelningen mellan välfärdsområdet och kommunerna samt stärka det sektorsövergripande samarbetet i kontakttjänsterna. Ur invånarens synvinkel är det viktigast att få de bästa möjliga tjänsterna oberoende av vem som ordnar dem. Serviceanordnarna ska förstå kundernas servicehelheter, eftersom de utmaningar som hänför sig till hälsa och välfärd ofta inte framgår separat. Smidigt samarbete mellan olika aktörer främjar invånarnas hälsa och välfärd. (HYVIL, 2024).

Främjandet av sysselsättning är ett centralt tema i regeringsprogrammet, och år 2025 trädde en lagreform om arbets- och närings tjänsterna samt integrationslagen i kraft. Arbets- och närings tjänsterna överfördes till kommunerna och sysselsättningsområdena den 1 januari 2025. Från början av 2025 införs i Finland 45 sysselsättningsområden. Två av dem finns i Östra Nylands välfärdsområde, Borgå samt Kervo och Sibbo sysselsättningsområden. Överföringen av arbets- och närings tjänsterna till kommunerna för tjänsterna närmare kunderna. Syftet med integrationslagen är att stärka invandrarnas sysselsättning, sysselsättningsstödande färdigheter, språkkunskaper och delaktighet i samhället. (Kommunförbundet, 2024).

Östra Nylands välfärdsområde, Borgå sysselsättningsområde samt Kervo och Sibbo sysselsättningsområde samarbetar för att främja sysselsättning och integration. Det regionala sektorsövergripande nätverket för sysselsättning och integration, som inleddes 2024, koordineras av Borgå. Handboken för kontaktytor inom sysselsättning och integration har skapats i ett sektorsövergripande samarbete, vilket synliggör det arbete som Östra Nylands

välfärdsområde, Borgå sysselsättningsområde samt Kervo och Sibbo sysselsättningsområde gör som kontaktytearbete inom sektorerna för sysselsättning och integration. Handboken grundar sig på nationella rekommendationer.

Den centrala kärnhelheten i socialservicen när det gäller att stödja sysselsättning och arbetsförmåga utgörs av rehabiliterande arbetsverksamhet, socialt arbete och social handledning samt en bedömning av servicebehovet enligt socialvårdslagen. Bedömningen av funktions- och arbetsförmåga, hälsokontroller samt hälsorådgivning och -handledning är viktiga inom hälsotjänsterna. (HYVIL, 2024.)

Vid granskningen av Östra Nylands välfärdsområdes sociala rapportering har det framkommit oro över hur hälsoundersökningarna av arbetslösa och bedömningen av arbetsförmågan fungerar. Hälsokontrollerna för arbetslösa genomförs fortfarande sämre i Östra Nyland än i genomsnitt i landet, men situationen har dock förbättrats (Sotkanet, 2023).

Inom välfärdsområdet har det inrättats en sektorsövergripande arbetsgrupp för hälsokontroll av arbetslösa. Arbetsgruppen har förenhetligt remisspraxisen inom den regionala hälsokontrollen av arbetslösa. Anvisningar för journalföring av hälsokontroller för arbetslösa har utarbetats för yrkeskunniga inom välfärdsområdet och för ibruktagandet av anvisningarna planeras utbildning i början av 2025. Det regionala utvecklingsarbetet fortsätter fortfarande i fråga om denna process.

Sysselsättning och arbetsföra personers arbets- och funktionsförmåga

Indikator	Östra Nyland		Förändring	Hela landet	
<u>Andelen personer som tror att de sannolikt inte orkar arbeta fram till åldern för ålderspension, procent av personer som fyllt 20 år, enligt utbildningsgrupp (2022)</u>	Låg Medelnivå Hög	29,7 % 20,4 % 19,2 %		Låg Medelnivå Hög	36,4 % 21,9 % +18.2 %
<u>Utländska arbetslösa arbetssökande, procent av den utländska arbetskraften (12/2024)</u>	Askola Lapträsk Lovisa Mörskom Borgå Pukkila Sibbo	16,7 % 15,1 % 36,3 % - 29,4 % - 20,5 %	 	En jämförelse med kommunernas statistik 9/2024	
<u>Svårssysselsatta (strukturell arbetslöshet), procent av 15–64-åringar (2024)</u>	3,9 %				
<u>Hälsokontroller för arbetslösa, procent av arbetslösa (2023)</u>	2,5 %			8,3 %	

Tabell 9. Sysselsättning och den vuxna befolkningens arbets- och funktionsförmåga (Sotkanet; Statistikcentralen).

Seniorer

Äldre i Östra Nyland

Motion, näring och natur som stöd för den
äldres välfärd

Förebyggande av fall

Äldres oro över De fyra vindarna

Kulturvälfärd inom tjänster för äldre

Stödjande av närståendevårdarnas välfärd

Uppföljning av välfärden hos kunder inom
hemvården och heldygnsomsorgen

De äldres andel av befolkningen beräknas öka i framtiden. I Östra Nyland bor 93,7 procent av över 75-åringarna hemma.

Höftfrakturer som orsakats av fallolyckor och överkonsumtion av alkohol är regionala fenomen som hotar funktionsförmågan. Upplevelser av våld i nära relationer förekommer även hos den äldre befolkningen. De äldre upplever otrygghet och osäkerhet inför framtiden.

Närståendevårdare behöver mer information om hälsokontroller och kamratstödsverksamhet.

Delaktigheten hos kunder inom hemvården och heldygnsboende bör främjas.

Äldre i Östra Nyland

Av Östra Nylands befolkning är 23,5 procent över 65 år och 2030 beräknas andelen vara 26,1 procent. Östra Nylands befolkning är i genomsnitt äldre än i andra områden i Nyland. Andelen av befolkningen som fyllt 75 år är redan i nuläget på samma nivå som genomsnittet i hela landet. Den äldre befolkningen bor relativt sett mer i kommunerna i Östra Nylands välfärdsområdes östra område.

Enligt enkäten Hälsosamma Finland (2022) ansåg 57,3 procent av dem som fyllt 65 år att deras livskvalitet var bra (hela landet 51,2 %). Av dem som fyllt 65 år upplevde 41,5 procent att deras hälsa var medelmåttig eller sämre (2022). Omfattningen av influensavaccinationer för personer som fyllt 65 år var 60 procent i Östra Nyland (2024; hela landet 61,7 %).

År 2023 var andelen hemmaboende personer över 75 år i Östra Nyland 93,7 procent av befolkningen i motsvarande ålder, vilket följer genomsnittet i hela landet. Av dem bodde 42,1 procent ensamma och 14,8 procent hade en kundrelation inom regelbunden hemvård (2023: hela landet 13,9 %). Antalet personer med behov av närståendevård var 2,7 procent av personer som fyllt 75 år (2023; hela landet 4,1 %). Av 75 år fyllda var sex procent kunder inom serviceboende dygnet runt för äldre (2023: hela landet 6,4 %).

I svaren på fenomenenkäten som utarbetats för arbetstagarna inom Östra Nylands välfärdsområde (2024) uppstår oro över de äldre. De hemmaboende äldre upplever ofta otrygghet och osäkerhet inför framtiden. De ökade levnadskostnaderna, såsom stigande priser på boende och motion, orsakar stress för många äldre. Ensamhet är vardag för många äldre och tillgången till psykiskt stöd för äldre är allmänt taget bristfällig.

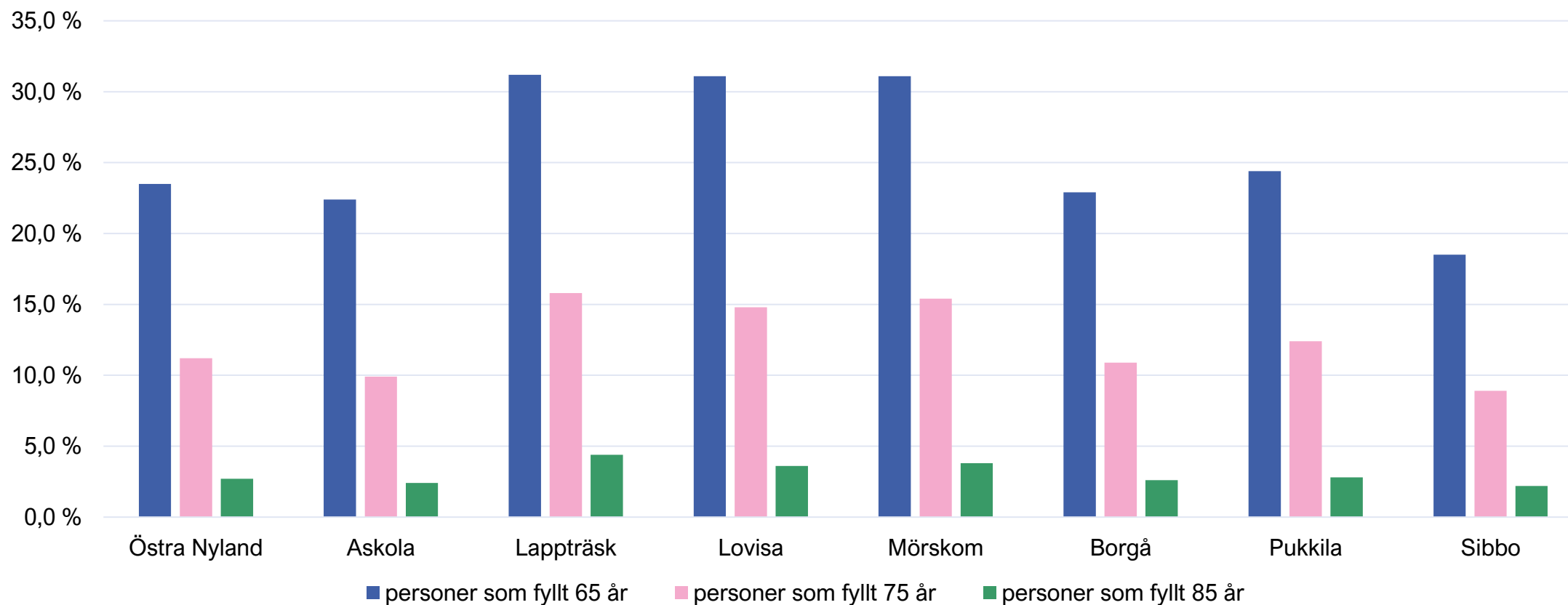
Brister i kollektivtrafiken och problem med taxitjänsterna försvårar livet för äldre, särskilt på landsbygden. Även digitaliseringen av tjänster medför utmaningar; många äldre upplever att webbaserade tjänster är svåra att använda, vilket försvårar tidsbokning och informationssökning. (Fenomenenkäten, 2024.)

Det knappa antalet vårdplatser med heldygnsomsorg i förhållande till det ökande antalet äldre oroar både de anställda inom äldreomsorgen samt anhöriga och de äldre själva. Alltför långvarigt hemmaboende i förhållande till konditionen eller tidig hemkomst från sjukhusavdelningarna leder ofta till en ond cirkel av sjukhusvistelser och ökar riskerna för hemmaboende, i synnerhet om stödtjänsterna inte räcker till. (Fenomenenkäten, 2024.)

En enhetlig verksamhetsmodell för klient- och servicerådgivning har skapats i Östra Nyland. Genom centraliserad klienthandledning för äldre får man rådgivning och information om tjänster för äldre och andra alternativ för att stödja den äldres välbefinnande och vardag. Kundhandledningen ger även information om olika privata tjänster samt tjänster för äldre som tillhandahålls av föreningar och organisationer.

Det förebyggande och uppsökande äldrearbetet har utvecklats tillsammans med kundhandledningen för äldre genom att bland annat ordna pop up-rådgivningsplatser i kommunerna samt att ha påbörjat ett samarbete med det uppsökande närarbetet. Utvecklingen av uppsökande äldrearbete har främjats genom att kartlägga partnerskap för uppsökande äldrearbete och genom att föra diskussioner med olika aktörer. Aktörer enligt temana för De fyra vindarna har även ombetts presentera sig för kundhandledningen för äldre.

Andelen personer som fyllt 65, 75 och 85 år (%) av befolkningen i Östra Nyland och i kommunerna i området

Figur 14. Andelen av befolkningen som fyllt 65, 75 och 85 år (Statistikcentralen, 2023)

Motion, natur och näring som stöd för den äldres välfärd

Daglig motion är ett livsvillkor för den äldre. Den förhindrar inte åldrandet, men den bidrar till att bevara och förbättra muskelstyrkan, balansen, rörligheten och gångförmågan. Motion stärker även hjärnans välbefinnande, sömnkvalitet och minne. Den piggar upp och erbjuder en möjlighet att träffa andra människor. Motion förbättrar även aptiten och näringstillståndet. Tillräcklig daglig fysisk aktivitet stöder betydligt förebyggande, vård och rehabilitering av kroniska sjukdomar (SHM, 2024–2027).

Enligt UKK-institutet (2023) rör sig endast några procent av pensionärer i enlighet med rekommendationerna för hållbarhet och muskelkondition. År 2020 upplevde nästan en femtedel (19 %) av 65 år fyllda i Östra Nyland stora svårigheter att gå 500 meter, trenden är nedåtgående och ligger år 2022 under landets medeltal, 16,3 procent (Sotkanet 2022.).

Tidigare i avsnittet om befolkningen i arbetsför ålder konstaterades att naturens hälsofördelar enligt undersökningarna är mångsidiga. Det är viktigt att observera att de äldres behov av att röra sig utomhus kvarstår även när nedsatt hälsa och funktionsförmåga begränsar den dagliga livsmiljön. Den gröna omgivningen piggar upp och lugnar humöret, utomhusvistelse erbjuder upplevelser för alla sinnen. Promenader utomhus stöder minnet och varierande terräng tränar benmuskelstyrkan och balansen. Fördelarna med grönområden för hälsa och välfärd är till och med intensivare och enhetligare för äldre än för andra vuxna. (Äldreinstitutet, 2024.)

En bedömning av servicebehov görs i tjänsterna som stöder hemmaboende i Östra Nylands välfärdsområde. Då tar man upp vikten av att röra sig, men det förs

ingen systematisk diskussion om naturens effekter på välbefinnandet och utnyttjandet av dem. Så här agerar man även inom hemvården i välfärdsområdet. Inom boendeservicen för äldre vistas man utomhus med klienterna, men i varierande grad. Inom boendeservicen för äldre finns en verksamhetsplan för år 2025, i vilken den huvudsakliga tyngdpunkten ligger på regelbunden utomhusvistelse inom varje enhet.

Enligt kvalitetsrekommendationen för att trygga en aktiv och funktionsduglig ålderdom och hållbara tjänster (SHM, 2024–2027) har maten och måltiderna en betydande inverkan på den äldres funktionsförmåga och rehabilitering. Ett gott näringstillstånd är en förutsättning för äldre människors hälsa och välfärd – det förbättrar livskvaliteten och upprätthåller funktionsförmågan samt förebygger eller skjuter upp sjukdomar och bidrar till återhämtning från sjukdomar. Det är viktigt att även i olika matmiljöer skapa möjligheter till betydelsefulla möten, såsom gemensamma måltider.

Enligt Livsmedelsverket (2024) fördelas ansvaret för att de äldres goda näring förverkligas mellan såväl regionerna som kommunerna. Välfärdsområdena ansvarar för de äldres näring som en del av social- och hälsovårdstjänsterna för äldre. Genom de nya kriterierna för näringsterapin inom social- och hälsovårdstjänsterna i Östra Nyland främjas tillgången till vård för äldre som löper risk för undernäring. Äldre kunder inom hemvården som behöver handledning av näringsterapeuten erbjuds hembesök vid behov.

Förebyggande av fall

Fallolyckor hör inte till normalt åldrande, och uppskattningsvis var fjärde fallolycka orsakar en skada som kräver vård. Även om fallolyckor inte orsakar skador kan de försämra hälsan. De kan vara förknippade med rädsla för fallolyckor som för sin del försvårar den dagliga förmågan att klara sig och minskar umgänget med samhället, försämrar livskvaliteten samt funktionsförmågan och förutsättningarna för ett självständigt liv. (UKK-institutet, 2024.)

Östra Nyland har ett ökande antal höftfrakturer. Vårdperioder i anknytning till fallolyckor ligger under genomsnittet i hela landet hos östnylänningar som fyllt 65 år. År 2020 registrerades 132 höftfrakturer hos personer som fyllt 65 år i Östra Nylands välfärdsområde. Antalet ökar och år 2023 var antalet 197. Höftfrakturerna är även en resultatindikator för Hyte-koefficienten.

Enligt de globala rekommendationerna för förebyggande av fallolyckor kräver förebyggandet av fallolyckor ett smidigt samarbete av alla som hör till den äldres service-, vård- och rehabiliteringskedja för att verksamheten ska vara effektiv. Rekommendationerna är avsedda att stödja arbetet till exempel i kommunernas idrottstjänster, social-, hälsovårds- och räddningssektorn, farmacin, organisationerna, föreningarna och idrottsföreningarna. På så sätt möjliggörs varje äldre motionsträning som motsvarar hens behov. (UKK-institutet, 2024).

Inom välfärdsområdet finns det ännu inte någon enhetlig regional praxis för förebyggande av fallolyckor, men i slutet av 2024 inrättades en sektorsövergripande arbetsgrupp med målet att utveckla och främja god praxis för förebyggande av fall- och halkolyckor. Motionsträning rekommenderas för alla äldre, eftersom motion är det effektivaste sättet att förebygga fallolyckor (UKK-institutet, 2024). Ett sektorsövergripande regionalt idrottsnätverk, som sammanställs av kommunen är verksamt i Östra Nyland. I nätverket har man främjat samarbetet mellan välfärdsområdet och kommunernas motionsrådgivning, och som bäst håller man på att utarbeta partnerskapsavtal mellan kommunerna och välfärdsområdet.

Äldres oro över funktionsförmågan

Indikator	Östra Nyland	Förändring	Hela landet
<u>Andel personer som upplever stora svårigheter med att gå 500 meter, procent av personer som fyllt 65 år</u>	16,3 %		17,3 %
<u>Vårdperioder för skador orsakade av fallolyckor bland personer över 65 per 10 000 personer i motsvarande ålder</u>	293,9		332,3
<u>Hyte-koefficienten som resultatindikator för höftfrakturer hos personer som fyllt 65 år</u>	197 (antal) Poäng 0 (0 = sämst, 100 = bäst)		-

Tabell 10. Äldres oro över funktionsförmågan (Sotkanet, 2022–2023)

Äldres oro över De fyra vindarna

Utmaningarna inom psykisk hälsa, missbruksproblem och våld inverkar på äldres hälsa och välfärd på samma sätt som på andra åldersgrupper. Enligt undersökningen Hälsosamma Finland (2022) är andelen personer som har fyllt 65 år och som upplever betydlig psykisk belastning 6,5 procent, mindre i Östra Nyland jämfört med medelvärdet i hela landet (9,7 %). Motsvarande siffra för personer som fyllt 75 år är 8,1 procent (hela landet 10,1 %). På basis av detta kan man konstatera att den psykiska belastningen är vanligare hos personer som fyllt 75 år. Enligt undersökningen upplever de äldre i Östra Nyland även i högre grad positiv psykisk hälsa jämfört med hela landet.

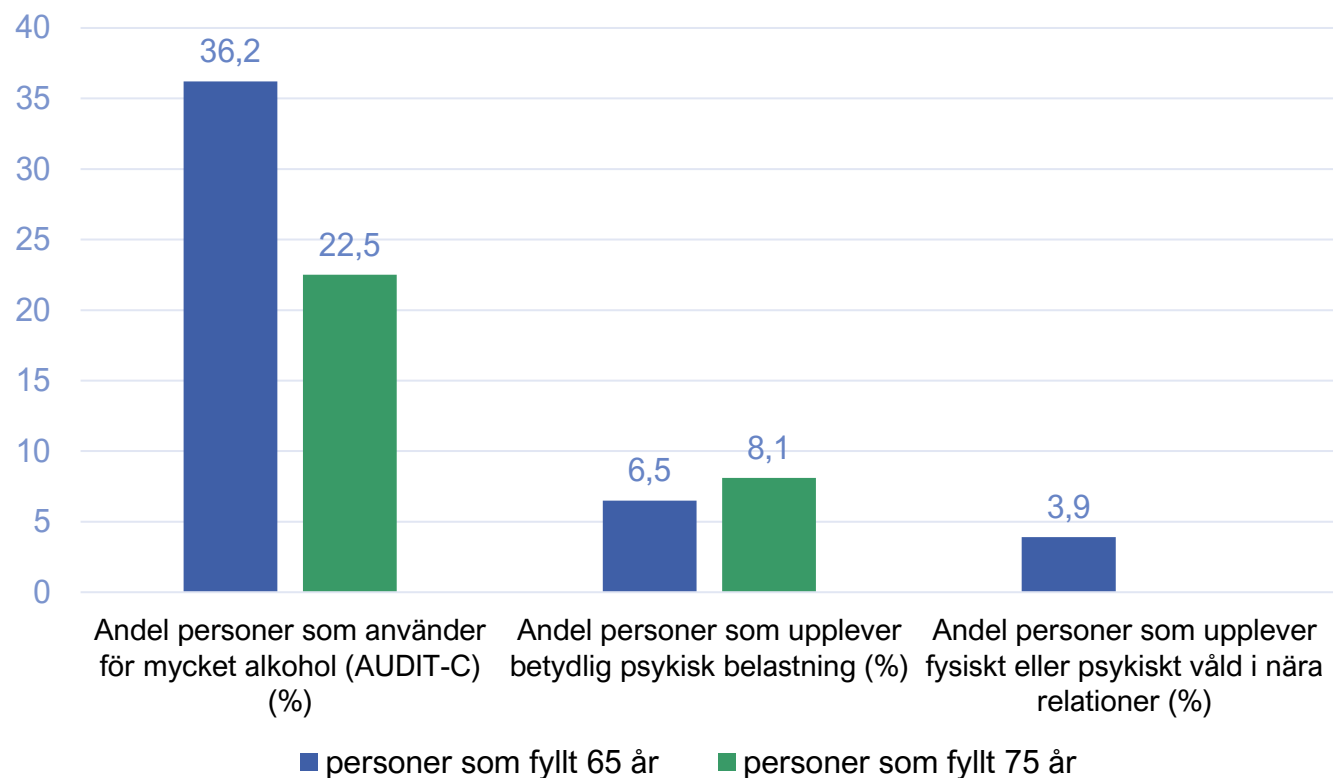
Överdriven alkoholkonsumtion hos äldre ger i sin tur anledning till oro i Östra Nyland. Enligt undersökningen Hälsosamma Finland använder upp till 36,2 procent (hela landet 32,0 %) av dem som fyllt 65 år för mycket alkohol. Siffran är den tredje största av alla välfärdsområden. Motsvarande siffra för personer som fyllt 75 år är 22,5 procent (hela landet 19,6 %). I båda åldersgrupperna är andelen män större än andelen kvinnor. Enligt de nya näringsrekommendationerna som publicerades 2024 rekommenderas ingen alkoholkonsumtion för äldre, eftersom de är särskilt utsatta för alkoholbiverkningar. (Statens näringsdelegation och Institutet för hälsa och välfärd). Utöver sjuklighet, dödlighet och försämrad livskvalitet är rusmedelsanvändning och läkemedelsmissbruk även kopplade till risken för fallolyckor och andra olyckor.

Även de äldres upplevelser av våld i nära relationer väcker oro i området. Enligt undersökningen Hälsosamma Finland har upp till 3,9 procent (hela landet 3,6 %) av dem som fyllt 65 år upplevt fysiskt eller psykiskt våld i nära relationer. Det bör noteras att männens andel (4,0 %) är näst största av alla välfärdsområden och högre än kvinnornas andel (3,9 %). Erfarenheterna av våld i nära relationer syns även allt mer inom social- och hälsovårdstjänsterna för äldre.

Under 2024 har utbildning ordnats inom ansvarsområdet för äldre i anslutning till De fyra vindarnas fenomenen. På hösten ordnades tre föreläsningsutbildningar i att föra på tal rusmedels- och penningspelfrågor samt mini-intervention. Dessutom har man inom ansvarsområdet för äldre utbildat fem nyckelpersoner i våld i nära relationer. Med tanke på främjandet av psykisk hälsa har kompetensen stärkts genom Första linjens terapier-utbildningar. Utbildningarna kommer att fortsätta inom ansvarsområdet för äldre 2025.

Utöver att stärka yrkeskunnigas kompetens, utvecklar man inom tjänster för äldre en modell för uppsökande äldrearbete tillsammans med andra aktörer i området som möter äldre. I modellen för uppsökande äldrearbete beaktas De fyra vindarnas fenomen och man strävar efter att svara på dessa utmaningar ur ett sektorsövergripande perspektiv.

Äldres oro över De fyra vindarna

Figur 15. Äldres oro över verksamhetsmodellen De fyra vindarna. (Sotkanet, 2022.)

Indikator	Östra Nylands välfärdsområde	Hela landet
Poängantalet för indikatorn för positiv psykisk hälsa (SWEMWBS) på skalan 7–35 p (medeltal), 65 år fyllda (ind. 5 564)	24,5	24,2
Poängantalet för indikatorn för positiv psykisk hälsa (SWEMWBS) på skalan 7–35 p (medeltal), 75 år fyllda (ind. 5 565)	24,2	23,7

Tabell 11. Erfarenheterna av positiv psykisk hälsa. (Sotkanet, 2022.)

Kulturvälfärd inom tjänster för äldre

Kvalitetsrekommendationen för att trygga en aktiv och funktionsduglig ålderdom och hållbara tjänster (SHM, 2024–2027) lyfter fram kulturen och konsten som ett sätt att stödja de äldres hälsa och välfärd. Kulturvälfärdsverksamheten möjliggör ett kvalitativt, personligt och betydelsefullt liv samt säkerställer att de kulturella rättigheterna tillgodoses. För att de kulturella rättigheterna ska tillgodoses måste kulturen och konsten vara tillgängliga, åtkomliga och framkomliga. Lika viktigt är även att den äldres egna kulturella behov och önskemål blir hörda.

Inom Östra Nylands välfärdsområde har Pukkila kommun deltagit i AILI-nätverkets Aura-projekt för kulturellt senior- och äldrearbete. I och med projektet har det kulturella äldrearbetet i Pukkila i större utsträckning än tidigare tagits i bruk inom tjänster för äldre. Det kulturella äldrearbetet handlar om att på olika sätt integrera konst, konstverksamhet, kreativitet och kultur som en del av äldrearbetet och dess utveckling. Vid Onnikoti-enheten för heldygnsbosende i Pukkila kommun syns det kulturella äldrearbetet till exempel genom att invånarnas kulturpreferenser kartläggs och beaktas i de bostädernas vårdplaner. Efter välfärdsområdesreformen 2023 har det kulturella äldrearbetet fortsatt som ett samarbete mellan kommunens och välfärdsområdets arbetstagare.

Inom tjänster för äldre i Östra Nylands välfärdsområde identifieras kulturens betydelse för de äldres välfärd och livskvalitet. Inom boende med heldygnsvård och kortvarig vård ordnas kreativ rekreativ verksamhet antingen med den egna personalen eller med samarbetspartner. Man läser, sjunger och vistas utomhus. Samarbetet med kommunernas kulturtjänster har fortsatt bland annat i form av konst och bibliotekens lässtunder som hämtats till servicehusen. De äldre har även fått delta i seniordisco. Östra Nyland har dessutom en aktiv organisationsverksamhet som ger de äldre glädje och vars frivilliga möjliggör till exempel friluftsliv för de äldre som inte längre självständigt kan röra sig utomhus.

Stödjande av närståendevårdarnas välfärd

I december 2024 hade Östra Nylands välfärdsområde 364 närståendevårdare och 11 familjevårdare i uppdragsförhållande inom tjänster för äldre. Det finns sammanlagt 661 närståendevårdare och 112 familjevårdare i uppdragsförhållande inom Östra Nylands välfärdsområde. (ÖN vfo 2024.)

Inom Östra Nylands välfärdsområde genomfördes en enkät om stödbehovet och serviceutvecklingen för närståendevårdare och avlösare (2024). Enkäten besvarades av 263 närståendevårdare eller avlösare för minderåriga, personer i arbetsför ålder eller äldre.

De vanligaste faktorerna som försvagade respondentens egen ork var oron för den vårdbehövandes hälsa och psykiska belastning. Den vanligaste källan från vilken respondenterna fick resurser och stöd för att orka var vänner, familj och närstående. Det ansågs även viktigt att den vårdbehövande kunde bo hemma. Enligt enkäten är det utmanande för närståendevårdare att ta ut lagstadgade ledigheter. Den vanligaste orsaken är att den vårdbehövande inte vill lämna hemmet till exempel för att åka till vårdplatsen.

Av respondenterna hade 59 procent inte genomgått en kontroll av hälsa och välfärd för närståendevårdare. Den vanligaste orsaken till detta var att närståendevårdaren inte hade vetat om kontrollerna i fråga. I enkäten framkom allmänt behovet av att få mer information om tjänsterna och den vårdbehövandes goda vård. (Enkät för närståendevårdare, 2024.)

I enkäten frågades även hur man kunde stödja över 65-åriga närståendevårdares ork. Närståendevårdarna svarade att bland annat genom att stödja rörligheten från en plats till en annan, öka dagvården och dagverksamheten för vårdtagaren, öka informationen och rådgivningen till exempel om hälsokontroller och främja kamratverksamheten. (Enkät för närståendevårdare, 2024.)

Även enligt svaren på enkäten om fenomeninformation som gjorts för arbetstagarna inom Östra Nylands välfärdsområde kämpar närståendevårdarna med utmattning och upplever att de får för lite stöd såväl ekonomiskt som psykiskt. En del av närståendevårdarna är inte medvetna om befintliga stöd och tjänster eller vill inte använda dem. (Enkät om fenomeninformation, 2024.)

Östra Nylands välfärdsområde ordnade 2024 i samarbete med Itä-Uudenmaan Omaishoitajat ja Läheiset ry en handledningshelhet för närståendevårdare och familjevårdare. Handledningen genomfördes som en del av projektet Hållbar tillväxt i Finland (RRP). Handledningshelheten innehöll information om mun- och tandvård, kost, stödjande av den fysiska funktionsförmågan och ergonomi, fenomenet De fyra vindarna samt kamratstöd och omsorg om den egna orken.

Under 2024 färdigställdes även en handbok för närståendevårdares välmående och ork som lärdomsprov. Handboken finns på välfärdsområdets webbplats.

Servicebeskrivningen för kontroll av hälsa och välfärd för närstående- och familjevårdare förenhetligades inom välfärdsområdet och informeringen till närståendevårdarna har utökats. Kontrollen är avgiftsfri för närståendevårdare och familjevårdare och i den bedömer och försöker man öka närståendevårdarens eller familjevårdarens välbefinnande.

När det gäller att främja närståendevårdarens hälsa och välfärd finns det behov av att ytterligare öka samarbetet med kommunerna för att stöd ska kunna erbjudas närstående- och familjevårdare med beaktande av välbefinnandets olika delområden.

Uppföljning av välfärden hos kunder inom hemvården och heldygnsomsorg

I Östra Nylands välfärdsområde har ca 2 060 kunder regelbunden hemvård och ca 750 äldre bor i serviceboende med heldygnsomsorg (Sotkanet, 2023).

En RAI-bedömning genomförs på en kund med regelbunden service då vården inleds, halvårsvis under vården samt alltid när det sker en väsentlig förändring i kundens hälsotillstånd. Bedömningsuppgifterna från kundernas RAI-bedömningar samlas till jämförelseuppgifter. Jämförelseuppgifterna är sammanfattningar och medeltal som beskriver organisationens kundkrets och dess behov samt genomförande och förändringar i tjänsterna. (THL, 2024.) Nedan granskas Östra Nylands välfärdsområdes RAI-jämförelseuppgifter i förhållande till alla tjänsteproducenters uppgifter (hela landet). Uppgifterna har samlats in från RAI-bedömningarna som genomförts januari–juni 2024.

Åldersmedeltalet för kunderna inom hemvården i Östra Nylands välfärdsområde är 82,6 år. Av kunderna klarar 54 procent sig självständigt i vardagen och 22 procent har ett lindrigt eller litet hjälpbehov. Funktionsförmågan hos 65 procent av kunderna inom hemvården i Östra Nylands välfärdsområde är nedsatt, medan det motsvarande medeltalet för hela landet är 56 procent. Å andra sidan har man trots försämringen fortfarande bedömt den fysiska funktionsförmågan hos 58 procent av kunderna vara god. Av kunderna inom hemvården löper 41 procent risk för fallolyckor.

Av de uppskattade kunderna inom hemvården upplever 33 procent att de är ensamma. Bedömningen baserar sig på kundens subjektiva upplevelse. I Östra Nylands välfärdsområde deltar rentav 60 procent av kunderna inte själva i RAI-bedömningen (hela landet 20 %), fastän avsikten vore detta. Det kan således

vara att till exempel ett ännu större antal kunder inom hemvården kan uppleva ensamhet, om alla skulle besvara frågan själva eller arbetstagaren kan tolka att en kund är ensam om hen exempelvis bor ensam.

Inom Östra Nylands välfärdsområdes egna enheter för serviceboende med heldygnsomsorg är åldersmedeltalet 84,9 år. Vårdtiden är i genomsnitt 2,6 år (hela landet 2,3 år). De kognitiva funktionerna har försämrats med 25 procent och den fysiska funktionsförmågan med 46 procent. I fråga om dessa finns det ingen märkbar skillnad i förhållande till situationen i hela landet. Av dem som bor i serviceboende med heldygnsomsorg är 14 procent av kunderna sängpatienter (22 timmar eller mer per dygn i säng).

Av dem som bor i serviceboende med heldygnsomsorg inom Östra Nylands välfärdsområde har 49 procent symtom som hänför sig till sinnesstämningen, medan jämförelsemedeltalet för andra serviceproducenter är 40 procent. Kundernas deltagande i RAI-bedömningen inom serviceboende med heldygnsomsorg är även svagt. Av befolkningen deltar 68 procent inte i bedömningen (hela landet 45 %). I Östra Nylands välfärdsområde har endast 19 procent av befolkningen i serviceboende med heldygnsomsorg fastställt åtminstone ett mål för sin vård (hela landet 29 %). Invånarna i Östra Nylands välfärdsområdes serviceboende med heldygnsomsorg deltar enligt RAI-uppgifterna även sämre än medeltalet i hela landet i aktiviteter, såsom gruppverksamhet som inte hänför sig till vardagsverksamheten. Invånarnas delaktighet borde främjas i serviceboendet med heldygnsomsorg.

Avslutningsvis

Utarbetande av välfärdsberättelsen

Källor

Utarbetande av välfärdsberättelsen

Beredning

Den regionala välfärdsberättelsen utarbetas av ett organ för främjande av hälsa och välfärd som utses av Östra Nylands välfärdsområde (lagen om ordnande av social- och hälsovård 7 §). Östra Nylands välfärdsområdes regionala välfärdsberättelse har beretts av teamet för främjande av hälsa och välfärd i utvecklingstjänsterna. Rapporteringen om åtgärderna för främjande av hälsa och välfärd 2024 har gjorts tillsammans med projektkoordinatorerna för tjänsterna och projekten.

Insamling av information

Nationella informationskällor, rapporter, undersökningar och redogörelser har använts som informationskällor. Som informationsbas har man använt de minimi-informationsindikatorer för välfärdsberättelsen som THL rekommenderar och kompletterat dem enligt informationsbehovet. De nationella informationskällorna, såsom resultaten av undersökningen Hälsosamma Finland och enkäten Hälsa i skolan uppdateras långsamt, eftersom uppgifterna inte ens samlas in årligen. I välfärdsberättelsen har man använt den nyaste tillgängliga informationen med hänsyn tagen till tidsplanen för beslutsfattandet. För HYTE-koefficienten har informationen som uppdaterats i THL:s Sotkanet använts.

Dessutom har man använt sig av information som Östra Nylands välfärdsområde har följt från kund- och patientdatasystemen samt andra informationskällor, såsom RAI-jämförelseinformation, social rapportering och uppföljningsinformation som samlats in separat.

De Hyte-fenomen i Östra Nyland/kommunerna som kommunerna och HUS-koncernen identifierat har samlats in 2024 vid de kommunspecifika Hyte-förhandlingarna och de regionala Hyte-förhandlingarna, där temat för glädje och oro samt kontaktytorna för regionen behandlades.

Till denna regionala välfärdsberättelse har man även fått information från följande enkäter som välfärdsområdet har genomfört:

- Enkät om stödbehovet och serviceutvecklingen för närståendevårdare och avlösare. Genomfördes under tiden 1.12.2023–7.1.2024. Det totala antalet respondenter var 263, av vilka 7 uppgav sig vara avlösare. Svarsprocent 38,5. Enkäten genomfördes både elektroniskt och som pappersblankettenkät.
- Utvecklingstjänsternas Hyte-team genomförde under tiden 23.10–8.12.2024 en enkät om fenomeninformation om frågor gällande glädje och oro för invånarnas hälsa och välfärd som var riktad till arbetstagarna, de regionala påverkansorganen och organisationernas partnerskapsbord i Östra Nylands välfärdsområde. Det kom in 60 svar på enkäten, varav 53 var svar från arbetstagare, fyra samlade svar från organisationernas partnerskapsbord och var och en av de tre påverkansorganen gav ett eget svar.
- Enkäten om missbrukssituationen som riktades till invånarna genomfördes under tiden 4.11–2.12.2024. Det totala antalet respondenter var 234. Enkäten var riktad till befolkningen över 18 år. Enkäten genomfördes både elektroniskt och som pappersblankettenkät.

Källor

- Backman m.fl. 2023. Kulttuurin ja liikunnan hyvinvointivaikutukset osaksi päätöksenteko- ja ohjausjärjestelmä. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/164740>
- EHYT 2024. Alkoholi luultua suurempi tappaja Suomessa: Vuodessa katoaa 37 000 elinvuotta alkoholiperäisistä syistä. <https://ehyt.fi/uutishuone/tiedotteet/alkoholi-luultua-suurempi-tappaja-suomessa-vuodessa-katoaa-37-000-elinvuotta-alkoholiperaisista-syista/>
- Fancourt, D., Saoirse, F. 2019. World Health Organization. Health evidence network synthesis report 67. What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being?
- Hietanen-Peltola, M., Huurre, T., Jahnukainen, J., Lahdenkari, M. & Vaara, S. 2024. Yhteinen työ opiskelijoiden tueksi jatkuu hyvinvointialueilla. Opiskeluhoitopalvelujen seuranta OPA 2024. THL raport 8/2024. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/150032/URN_ISBN_978-952-408-425-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- HUS-organisierungsavtalet. 2023. <https://www.hus.fi/sites/default/files/2023-08/HUS-j%C3%A4rjest%C3%A4missopimus2023.pdf>
- HYVIL. 26.8.2024 Työllistymistä ja työkykyä tukevista sosiaali- ja terveystalvasta hyvinvointialueilla on muodostettu ensimmäistä kertaa tilannekuva. www.hvil.fi/tyollistymista-ja-tyokyky-tukevista-sosiaali-ja-terveystalvasta-hyvinvointialueilla-on-muodostettu-ensimmaista-kertaa-tilannekuva/
- Äldreinstitutionet. Liikunta ja ulkoilu. 2024. <https://www.ikainstituutti.fi/liikunta-ja-ulkoilu-etusivu/>
- Ilmarinen, 2025. Mielenterveyssyistä päädyttiin työkyvyttömyyseläkkeelle keskimäärin 44-vuotiaana. <https://www.ilmarinen.fi/ajankohtaista/uutiset-ja-tiedotteet/2025/mielenterveyssyista-paadyttiin-tyokyvyttomyyselakkeelle-keskimaarin-44-vuotiaana/>
- Kommunförbundet. 2024. TE-palvelut 2024-uudistus. <https://www.kuntaliitto.fi/talous-ja-elinvoima/tyollisyys/te-palvelut-2024-uudistus>
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä. 29.6.2021/612. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2021/20210612#L1P7>
- Mielenterveystalo.fi. Miten luonto vaikuttaa hyvinvointiin? <https://www.mielenterveystalo.fi/fi/omahoito/hyvinvointia-luonnosta/miten-luonto-vaikuttaa-hyvinvointiin>
- Utbildningsstyrelsen. 2024. Move!-mittaustuloksia. <https://www.opf.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/move-mittaustuloksia>

Källor

- Livsmedelsverket. 2024. Ravitsemusterveyden edistämisen määritelmä. Mitä on ravitsemusterveyden edistäminen osana elintapaohjausta? <https://www.ruokavirasto.fi/elintarvikkeet/terveytta-edistava-ruokavalio/ravitsemuksella-hyvinvointia/ravitsemusterveyden-edistaminen/mita-on-ravitsemusterveyden-edistaminen/>
- Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra. 2024. Luonto voi tarjota Suomelle jopa satojen miljoonien eurojen hyödyn kansantautien torjunnassa. <https://www.sitra.fi/uutiset/luonto-voi-tarjota-suomelle-jopa-satojen-miljoonien-eurojen-hyodyn-kansantautien-torjunnassa/>
- Social- och hälsovårdsministeriet. 29.6.2022. Elintapaohjauksen tarkistuslista – työkalu elintapaohjauksen yhdyspintapalvelujen suunnitteluun ja valmisteluun. Kansanterveyden neuvottelukunta, Rakenteet ja menetelmät -jaosto/ Elintapaohjauksen työryhmä. <https://valtioneuvosto.fi/documents/1271139/132877911/ElintapaohjauksenTarkistuslista.pdf/4e07bde0-61e4-f742-59d03252e998/ElintapaohjauksenTarkistuslista.pdf?t=1662720718208>
- Social- och hälsovårdsministeriet (SHM). 2024. Laatusuositus aktiivisen ja toimintakykyisen ikääntymisen ja kestävien palvelujen turvaamiseksi 2024–2027. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165460>
- Stiglitz, J., Sen, A., Fitoussi, J-P. 2009. Report by the Commission on Measurement of Economic Performance and Social Progress. <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/8131721/8131772/Stiglitz-Sen-Fitoussi-Commission-report.pdf>
- Suomen Latu. 2024. Luontohyvinvointi. <https://www.suomenlatu.fi/ohjaajille/luontohyvinvointi.html>
- Centret för konstfrämjande (TAIKE). 2021. Taidetta! Kulttuurihyvinvoinnin käsikirja. <https://www.taike.fi/fi/julkaisut/taidetta-kulttuurihyvinvoinnin-kasikirja>
- Institutet för hälsa och välfärd. 5.12.2023. Elintavat ja ravitsemus. Motion. <https://thl.fi/aiheet/elintavat-ja-ravitsemus/liikunta>
- Institutet för hälsa och välfärd. 2024. HYTE-kerroin – kannustin hyvinvointialueille. <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/alueellinen-hyvinvointijohtaminen/hyte-kerroin-kannustin-hyvinvointialueille>
- Institutet för hälsa och välfärd. 2024. Kansallinen terveysindeksi 2020-2022 : Kuntien väliset erot sairastavuudessa ja työkyvyttömyydessä ovat suurimmat maantieteellisesti laajoilla hyvinvointialueilla. Tilastoraportti 23/2024. <https://www.julkari.fi/handle/10024/149040>

Källor

- Institutet för hälsa och välfärd: 2022. Koulutuksen ja työn ulkopuolella olevien nuorten ja nuorten aikuisten mielenterveys- ja päihdehoito – Suosituksia perusterveydenhuollon toimijoille. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/145867/URN_ISBN_978-952-343-965-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y-
- Institutet för hälsa och välfärd: 2020. Lapsuusajan haitallisista kokemuksista kohti toiveikasta tulevaisuutta. <https://blogi.thl.fi/lapsuusajan-haitallisista-kokemuksista-kohti-toiveikasta-tulevaisuutta/>
- Institutet för hälsa och välfärd: 21.02.2024. Opiskeluhoitopalveluissa asioidaan paljon – useita palveluja käyttävien oppilaiden ja opiskelijoiden osuudet ovat kasvaneet. <https://thl.fi/-/opiskeluhoitopalveluissa-asioidaan-paljon-useita-palveluja-kayttavien-oppilaiden-ja-opiskelijoiden-osuudet-ovat-kasvaneet>
- Institutet för hälsa och välfärd: 27.3.2024 Planetaarinen terveys ja hyvinvointi. <https://thl.fi/thl/tietoa-meista/vaikuttamistavoitteet/planetaarinen-terveys-ja-hyvinvointi>
- Institutet för hälsa och välfärd: 2024. RAI-vertailutietokannat. <https://thl.fi/aiheet/ikaantymisen/palvelutarpeiden-arviointi-rai-jarjestelmalla/rai-vertailutietokannat>
- Institutet för hälsa och välfärd: 6.8.2024. Yhdyspinnat hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/hyvinvointijohtaminen/yhdyspinnat-hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisessa>
- Tyrväinen L. 2023. Luonnosta mielenterveyttä, kuntoa ja elämänlaatua. Lääkärikirja Duodecim. <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk01347>
- Institutet för hälsa och välfärd: 2024. RAI-vertailutietokannat. <https://thl.fi/aiheet/ikaantymisen/palvelutarpeiden-arviointi-rai-jarjestelmalla/rai-vertailutietokannat>
- Arbetshälsoinstitutet (TTL): 2025. Elintavat ja työhyvinvointi. <https://www.ttl.fi/teemat/tyohyvinvointi-ja-tyokyky/elintavat/elintavat-ja-tyohyvinvointi>
- UKK-institutet: 2024. Liikkumisen turvallisuus. Kaatumisenehkäisy ammattilaisille. [Kaatumisten ehkäisy ammattilaisille - UKK-instituutti](#)
- Statens näringsdelegation och THL. 2024. Hållbar hälsa från mat – nationella näringsrekommendationer 2024. <https://www.julkari.fi/handle/10024/150005>
- Yhdyspintakäsikirja, 2025. Östra Nylands välfärdsområde.